

## CTET L1 English L2 Sanskrit P1

Topic:- CDP\_P1\_CTET

1) Early childhood is a \_\_\_\_\_ period for emotional development.

- (1) sensitive
- (2) slow
- (3) passive
- (4) disturbing

बाल्यावस्था का शुरुआती दौर, भावनात्मक विकास के लिए एक \_\_\_\_\_ काल होता है।

- (1) संवेदनशील
- (2) सुस्त/धीमा
- (3) निष्क्रिय
- (4) परेशानीदायक

[Question ID = 1][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q1]

- 1. 1 [Option ID = 1]
- 2. 2 [Option ID = 2]
- 3. 3 [Option ID = 3]
- 4. 4 [Option ID = 4]

2) Which of the following statement is **not** correct in context of development?

- (1) Children develop at different rates.
- (2) Development takes place gradually.
- (3) Development is relatively orderly.
- (4) Development is always discontinuous.

विकास के संदर्भ में निम्न में से कौन-सा कथन सही **नहीं** है ?

- (1) बच्चे अलग-अलग दर/गति पर विकसित होते हैं।
- (2) विकास क्रमिक रूप से होता है।
- (3) विकास अपेक्षाकृत रूप से व्यवस्थित होता है।
- (4) विकास हमेशा अनिरन्तर होता है।

[Question ID = 2][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q2]

- 1. 1 [Option ID = 5]
- 2. 2 [Option ID = 6]
- 3. 3 [Option ID = 7]
- 4. 4 [Option ID = 8]

3) Which of the following is determined only by heredity factors ?

- (1) Colour of eyes
- (2) Level of understanding
- (3) Interest
- (4) Emotional maturity

निम्न में से कौन-सा केवल वंशानुगत कारकों से निर्धारित होता है ?

- (1) आँखों का रंग
- (2) समझ का स्तर
- (3) रुचि
- (4) भावनात्मक परिपक्वता

[Question ID = 3][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q3]

- 1. 1 [Option ID = 9]
- 2. 2 [Option ID = 10]
- 3. 3 [Option ID = 11]
- 4. 4 [Option ID = 12]

4) According to Jean Piaget's theory of cognitive development, at which stage do children begin to think through operations logically in one direction ?

- (1) Sensorimotor
- (2) Preoperational
- (3) Concrete operational
- (4) Formal operational

जीन पियाजे के संज्ञानात्मक विकास के सिद्धांत के अनुसार, बच्चे किस चरण में संक्रियाओं को एक दिशीय तार्किक क्रम से सोचना शुरू कर देते हैं ?

- (1) संवेदी-गामक
- (2) पूर्व-संक्रियात्मक
- (3) मूर्त संक्रियात्मक
- (4) औपचारिक संक्रियात्मक

[Question ID = 4][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q4]

- 1. 1 [Option ID = 13]
- 2. 2 [Option ID = 14]
- 3. 3 [Option ID = 15]
- 4. 4 [Option ID = 16]

5) As per Jean Piaget's theory, the process of adaptation to the environment incorporates :

- (1) Assimilation only
- (2) Accommodation only
- (3) Both assimilation and accommodation
- (4) Neither assimilation nor accommodation

जीन पियाज़े के सिद्धांत के अनुसार, अपने वातावरण से अनुकूलन की प्रक्रिया में क्या शामिल होता है ?

- (1) केवल समावेशन
- (2) केवल समायोजन
- (3) समावेशन और समायोजन दोनों
- (4) न तो समावेशन और न ही समायोजन

[Question ID = 5][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q5]

- 1. 1 [Option ID = 17]
- 2. 2 [Option ID = 18]
- 3. 3 [Option ID = 19]
- 4. 4 [Option ID = 20]

6) The importance of culture as the main determinant of cognitive development and learning is reflected in the theory of :

- (1) Jean Piaget's Cognitive development theory
- (2) Lawrence Kohlberg's moral development theory
- (3) Lev Vygotsky's socio-cultural theory
- (4) Erik Erikson's psychosocial theory

निम्न में से किस सिद्धांत के अनुसार, संज्ञानात्मक विकास और अधिगम में संस्कृति की अहम् महत्वपूर्ण भूमिका होती है ?

- (1) जीन पियाज़े का संज्ञानात्मक विकास सिद्धांत
- (2) लॉरेंस कोहलबर्ग का नैतिक विकास सिद्धांत
- (3) लेव वायगोत्स्की का सामाजिक-सांस्कृतिक सिद्धांत
- (4) एरिक एरिकसन का मनोवैज्ञानिक-सामाजिक सिद्धांत

[Question ID = 6][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q6]

- 1. 1 [Option ID = 21]
- 2. 2 [Option ID = 22]
- 3. 3 [Option ID = 23]
- 4. 4 [Option ID = 24]

7) Lev Vygotsky gave significant importance to \_\_\_\_\_ in the process of cognitive development.

- (1) social interactions
- (2) rote memorisation
- (3) delayed imitation
- (4) biological maturation

लेव वायगोत्स्की ने संज्ञानात्मक विकास प्रक्रिया में किसकी अहम् भूमिका मानी है ?

- (1) सामाजिक संपर्कता
- (2) कंठस्थ स्मरण
- (3) विलंबित नकल
- (4) जैविक परिपक्वता

[Question ID = 7][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q7]

1. 1 [Option ID = 25]
2. 2 [Option ID = 26]
3. 3 [Option ID = 27]
4. 4 [Option ID = 28]

8) Behaving particularly and intentionally in ways that impress the parents and teachers is a characteristic of \_\_\_\_\_ stage in Lawrence Kohlberg's theory of moral reasoning.

- (1) social contract orientation
- (2) good boy - good girl orientation
- (3) law and order orientation
- (4) punishment - obedience orientation

लॉरेंस कोह्लबर्ग के नैतिक तर्क सिद्धांत के अनुसार, बच्चे किस चरण में विशेष रूप से और जान-बूझकर इस तरीके से व्यवहार करते हैं जिससे माता-पिता और अध्यापक सकारात्मक रूप से प्रभावित हों ?

- (1) सामाजिक अनुबंध अभिविन्यास
- (2) अच्छा लड़का - अच्छी लड़की अभिविन्यास
- (3) कानून और व्यवस्था अभिविन्यास
- (4) दण्ड-आज्ञाकारिता अभिविन्यास

[Question ID = 8][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q8]

1. 1 [Option ID = 29]
2. 2 [Option ID = 30]
3. 3 [Option ID = 31]
4. 4 [Option ID = 32]

9) A classroom based on constructivist approach should

- (1) have high teacher-student ratio.
- (2) be resourceful and print rich.
- (3) promote competition among students.
- (4) restrict discussions and debates among students.

एक संरचनावाद आधारित कक्षा उपागम में क्या शामिल होना चाहिए ?

- (1) उच्च अध्यापक-शिक्षार्थी अनुपात होना ।
- (2) संसाधनयुक्त और मुद्रक संपन्न वातावरण होना ।
- (3) विद्यार्थियों के बीच प्रतिस्पर्धा को बढ़ावा देना ।
- (4) चर्चा और वाद-विवाद पर प्रतिबंध लगाना ।

[Question ID = 9][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q9]

1. 1 [Option ID = 33]
2. 2 [Option ID = 34]
3. 3 [Option ID = 35]
4. 4 [Option ID = 36]

10) As per Howard Gardner's theory of multiple intelligence, ability to understand others' emotions, feelings and moods is directly related to \_\_\_\_\_ intelligence.

- (1) interpersonal
- (2) intrapersonal
- (3) musical
- (4) linguistic

हावर्ड गार्डनर के बहुबुद्धि सिद्धांत के अनुसार, दूसरों के संवेगों, भावनाओं और मनोदशा को समझने की योग्यता प्रत्यक्ष रूप से \_\_\_\_\_ बुद्धि से संबंधित है ।

- (1) अंतर्वैयक्तिक
- (2) अंतः-वैयक्तिक
- (3) संगीतीय
- (4) भाषाई

[Question ID = 10][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q10]

1. 1 [Option ID = 37]
2. 2 [Option ID = 38]
3. 3 [Option ID = 39]
4. 4 [Option ID = 40]

11) *Assertion (A) :*

A teacher should create a print-rich environment in classroom by providing a range of reading materials.

*Reason (R) :*

Language development is not influenced by the environmental factors.

Choose the correct option.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (3) (A) is true but (R) is false
- (4) Both (A) and (R) are false

अभिकथन (A) :

एक अध्यापिका को कक्षा में विभिन्न प्रकार की पठन सामग्री प्रदान करके एक मुद्रक/प्रिंट-समृद्ध वातावरण सृजित करना चाहिए।

तर्क (R) :

भाषा विकास वातावरणीय कारकों से प्रभावित नहीं होता है।

सही विकल्प का चयन कीजिए।

- (1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R), (A) की सही व्याख्या करता है
- (2) (A) और (R) दोनों सही हैं लेकिन (R), (A) की सही व्याख्या नहीं है
- (3) (A) सही है लेकिन (R) गलत है
- (4) (A) और (R) दोनों गलत हैं

[Question ID = 11][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q11]

- 1. 1 [Option ID = 41]
- 2. 2 [Option ID = 42]
- 3. 3 [Option ID = 43]
- 4. 4 [Option ID = 44]

12) Gender is a \_\_\_\_\_ concept while sex is \_\_\_\_\_.

- (1) biological, social
- (2) social, biological
- (3) biological, physiological
- (4) physiological, biological

जेंडर एक \_\_\_\_\_ संप्रत्यय है जबकि लिंग \_\_\_\_\_ है।

- (1) जैविक, सामाजिक
- (2) सामाजिक, जैविक
- (3) जैविक, शारीरिक
- (4) शारीरिक, जैविक

[Question ID = 12][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q12]

- 1. 1 [Option ID = 45]
- 2. 2 [Option ID = 46]
- 3. 3 [Option ID = 47]
- 4. 4 [Option ID = 48]

- 13) Fourth graders in a school prepare to perform Bihu dance for State day at their culturally diverse school. Will this help in reducing regional prejudice ? Why ?
- (i) Yes, through contact and collaboration with members of other ethnic/regional group.
  - (ii) Yes, through enhanced interpersonal understanding and perspective taking.
  - (iii) No, this will highlight state distinctions in students' minds.
  - (iv) No, this will encourage in-and-out group favouritism.
- (1) Only (i)
  - (2) Only (iv)
  - (3) (i) and (ii)
  - (4) (iii) and (iv)

एक सांस्कृतिक विविधता वाले स्कूल में चौथी कक्षा के विद्यार्थी राज्य दिवस पर बिहु नृत्य प्रस्तुत करने की तैयारी कर रहे हैं। क्या यह क्षेत्रीय पक्षपात घटाने में मददगार होगा ? क्यों ?

- (i) हाँ, दूसरे जातीय/क्षेत्रीय समूहों के लोगों से संबंध और सहयोग द्वारा।
  - (ii) हाँ, अंतर्वैयक्तिक समझ और दृष्टिकोण की समझ बढ़ने से।
  - (iii) नहीं, यह विद्यार्थियों के दिमाग में भेद डंगित करेगा।
  - (iv) नहीं, यह अपने और दूसरे समूह के प्रति प्रीतिपात्रता को बढ़ावा देगा।
- (1) केवल (i)
  - (2) केवल (iv)
  - (3) (i) और (ii)
  - (4) (iii) और (iv)

[Question ID = 13][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q13]

- 1. 1 [Option ID = 49]
- 2. 2 [Option ID = 50]
- 3. 3 [Option ID = 51]
- 4. 4 [Option ID = 52]

- 14) Socio-constructivist approach of learning supports assessment on the basis of :
- (1) dominantly recall-based tests
  - (2) collaborative project works
  - (3) questions requiring one-word answers
  - (4) standardised tests

अधिगम का सामाजिक-संरचनात्मक उपागम, निम्न में से किस आधार पर मूल्यांकन को बढ़ावा देता है ?

- (1) मुख्यतः प्रत्यास्मरण आधारित परीक्षणों द्वारा
- (2) सहयोगात्मक प्रोजेक्ट कार्यों द्वारा
- (3) एक शब्द के जवाब वाले सवालों द्वारा
- (4) मानकीकृत परीक्षणों द्वारा

[Question ID = 14][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q14]

1. 1 [Option ID = 53]
2. 2 [Option ID = 54]
3. 3 [Option ID = 55]
4. 4 [Option ID = 56]

15) Which of the following statement is correct in context of critical thinking ?

- (1) Critical thinking develops mainly through rote memorisation.
- (2) Critical thinking is meaningless in process of learning.
- (3) Critical thinking disrupts cognitive development.
- (4) Critical thinking can be promoted by giving reflection time to students.

समालोचनात्मक सोच के संदर्भ में निम्न में से कौन-सा कथन सही है ?

- (1) समालोचनात्मक सोच मुख्यतः रटकर याद करने से विकसित होता है।
- (2) अधिगम प्रक्रिया में समालोचनात्मक सोच अर्थहीन है।
- (3) समालोचनात्मक सोच संज्ञानात्मक विकास में बाधक है।
- (4) विद्यार्थियों को चिंतन हेतु समय देकर समालोचनात्मक सोच को बढ़ाया जा सकता है।

[Question ID = 15][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q15]

1. 1 [Option ID = 57]
2. 2 [Option ID = 58]
3. 3 [Option ID = 59]
4. 4 [Option ID = 60]

16) For successful inclusion of students belonging to disadvantaged groups, it is important to :

- (1) view diversity as a barrier to learning process.
- (2) teach these students in a separate section.
- (3) ignore socio-cultural context of all students.
- (4) develop a sense of belonging among all students.

वंचित समूहों से जुड़े विद्यार्थियों के सफल समावेशन हेतु, यह महत्वपूर्ण है कि :

- (1) विविधता को अधिगम प्रक्रिया में बाधा माना जाए।
- (2) इन विद्यार्थियों को एक अलग समूह में पढ़ाया जाए।
- (3) सभी विद्यार्थियों के सामाजिक-सांस्कृतिक परिप्रेक्ष्य को अनदेखा किया जाए।
- (4) सभी विद्यार्थियों में जुड़ाव की भावना विकसित की जाए।

[Question ID = 16][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q16]

1. 1 [Option ID = 61]
2. 2 [Option ID = 62]
3. 3 [Option ID = 63]
4. 4 [Option ID = 64]

17) Inclusion of children with special needs in a mainstream classroom will require \_\_\_\_\_.

- (1) segregation based on ability
- (2) more stress on competition among students
- (3) capacity building and sensitization
- (4) more emphasis on completing the course over learning

एक मुख्यधारा वाले कक्षाकक्ष में विशिष्ट जरूरतों वाले विद्यार्थियों के समावेशन के लिए क्या जरूरी है ?

- (1) योग्यता आधारित अलगाव ।
- (2) विद्यार्थियों में प्रतिस्पर्धा पर अधिक बल ।
- (3) सामर्थ्य निर्माण और संवेदीकरण ।
- (4) अधिगम के बजाय पाठ्यक्रम पूर्ण करने पर बल ।

[Question ID = 17][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q17]

1. 1 [Option ID = 65]
2. 2 [Option ID = 66]
3. 3 [Option ID = 67]
4. 4 [Option ID = 68]

18) Difficulty in spatial discrimination of numbers and shapes is directly associated with \_\_\_\_\_.

- (1) Dyscalculia
- (2) Attention Deficit Hyperactivity Disorder
- (3) Sensory Impairment
- (4) Hearing Impairment

अंकों और आकृतियों के स्थानिक विभेदन में कठिनाई निम्न में से किससे प्रत्यक्ष रूप से संबंधित है ?

- (1) गुणजवैकल्य
- (2) अवधान न्यूनता अतिक्रियाशीलता विकार
- (3) संवेदनात्मक बाधिता
- (4) श्रवण बाधिता

[Question ID = 18][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q18]

1. 1 [Option ID = 69]
2. 2 [Option ID = 70]
3. 3 [Option ID = 71]
4. 4 [Option ID = 72]

19) For successful inclusion of students with visual impairment, a teacher should :

- (1) ask the students to solve the problem on black board.
- (2) provide maps and diagrams in tactile format.
- (3) give hand-written notes to students.
- (4) restrict the use of laptop and mobile for study purpose.

दृष्टिबाधिता से जूझते विद्यार्थियों के सफल समावेशन हेतु, एक अध्यापक को क्या करना चाहिए ?

- (1) विद्यार्थी को श्यामपट्ट पर सवाल हल करने को कहना चाहिए ।
- (2) मानचित्रों और आरेखों के स्पर्शनीय प्रारूप उपलब्ध करवाना चाहिए ।
- (3) विद्यार्थी को हस्तलिखित नोट्स देना चाहिए ।
- (4) अध्ययन उद्देश्य हेतु लैपटॉप और मोबाइल के इस्तेमाल पर रोक लगानी चाहिए ।

[Question ID = 19][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q19]

1. 1 [Option ID = 73]
2. 2 [Option ID = 74]
3. 3 [Option ID = 75]
4. 4 [Option ID = 76]

20) For successful inclusion of students with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), a teacher should :

- (1) show long-duration movies in class.
- (2) avoid giving break-out time while switching from one activity to another.
- (3) give multiple tasks to perform at the same time.
- (4) break assignments into small, manageable chunks.

अवधान न्यूनता अतिक्रियाशीलता विकार से जूझते विद्यार्थियों के सफल समावेशन हेतु एक अध्यापिका को क्या करना चाहिए ?

- (1) लम्बी अवधि वाली फिल्में दिखानी चाहिए ।
- (2) एक गतिविधि से दूसरी पर जाने के दौरान बदलाव-अंतराल अवधि नहीं देनी चाहिए ।
- (3) एक ही समय पर कई कार्य करने को देने चाहिए ।
- (4) कार्यपत्र को छोटे-छोटे प्रबंधनीय खण्डों में बाँटकर देना चाहिए ।

[Question ID = 20][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q20]

1. 1 [Option ID = 77]
2. 2 [Option ID = 78]
3. 3 [Option ID = 79]
4. 4 [Option ID = 80]

21) A teacher should encourage her students to :

- (1) understand and process meaning of content being taught.
- (2) rote memorise the given information as it is.
- (3) copy the content passively from black board.
- (4) find solutions of problems through a fixed method only.

एक अध्यापिका द्वारा विद्यार्थियों को किस लिए अभिप्रेरित करना चाहिए ?

- (1) पढ़ाई गई विषयवस्तु को समझने और अर्थग्रहण करने हेतु ।
- (2) दी गई जानकारी को ज्यों की त्यों रट कर याद करने हेतु ।
- (3) श्यामपट्ट से विषयवस्तु की निष्क्रिय भाव से नकल उतारने हेतु ।
- (4) एक अटल तरीके से ही समस्याओं के हल ढूँढने हेतु ।

[Question ID = 21][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q21]

- 1. 1 [Option ID = 81]
- 2. 2 [Option ID = 82]
- 3. 3 [Option ID = 83]
- 4. 4 [Option ID = 84]

22) Which of the following pedagogical strategies have been promoted by National Education Policy 2020 ?

- (i) Drill and Practice
- (ii) Rote memorisation
- (iii) Inquiry-based learning
- (iv) Discussion-based approach

- (1) (i), (ii) only
- (2) (i), (iii) only
- (3) (iii), (iv) only
- (4) (i), (iv) only

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 निम्न में से कौन-सी शिक्षाशास्त्रीय रणनीतियों को बढ़ावा देती है ?

- (i) वेधन पुनरावृत्ति और बार-बार अभ्यास
- (ii) रट कर याद करना
- (iii) अन्वेषण-आधारित अधिगम
- (iv) चर्चा-आधारित उपागम

- (1) केवल (i), (ii)
- (2) केवल (i), (iii)
- (3) केवल (iii), (iv)
- (4) केवल (i), (iv)

[Question ID = 22][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q22]

1. 1 [Option ID = 85]
2. 2 [Option ID = 86]
3. 3 [Option ID = 87]
4. 4 [Option ID = 88]

23) Which of the following contribute to effective and meaningful learning ?

- (1) Standardised curriculum
- (2) Exam-centric approach
- (3) Inflexible time table
- (4) Learner-centric pedagogy

निम्न में से कौन प्रभावशाली और अर्थपूर्ण अधिगम में मदद करता है ?

- (1) मानकीकृत पाठ्यक्रम
- (2) परीक्षा-केंद्रित उपागम
- (3) अनम्य समय सारणी
- (4) अधिगमकर्ता-केंद्रित शिक्षाशास्त्र

[Question ID = 23][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q23]

1. 1 [Option ID = 89]
2. 2 [Option ID = 90]
3. 3 [Option ID = 91]
4. 4 [Option ID = 92]

24) Which of the following promotes a culture of learning in classroom ?

- (1) Fostering collaboration among students
- (2) Being rigid about pedagogy
- (3) Increase performance-oriented feedback
- (4) Ignore self-assessment and reflection by students

निम्न में से क्या कक्षा में अधिगम सहायक माहौल पैदा करता है ?

- (1) विद्यार्थियों के बीच सहकार्यता को बढ़ावा देना ।
- (2) शिक्षाशास्त्र के प्रति अनम्य/कठोर रवैया अपनाना ।
- (3) प्रदर्शन/निष्पादन-उन्मुखी प्रतिपुष्टियों को बढ़ावा देना ।
- (4) विद्यार्थियों द्वारा स्व-मूल्यांकन और स्व-चिंतन को नकारना

[Question ID = 24][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q24]

1. 1 [Option ID = 93]
2. 2 [Option ID = 94]
3. 3 [Option ID = 95]
4. 4 [Option ID = 96]

25) Which of the following hinders the process of problem-solving ?

- (1) Use of analogies
- (2) Means-end analysis
- (3) Response set
- (4) Verbalisation

निम्न में से कौन-सा समस्या-समाधान प्रक्रिया में बाधक है ?

- (1) अनुरूपकों का इस्तेमाल
- (2) साधन-लक्ष्य विश्लेषण
- (3) अनुक्रिया समुच्चय
- (4) मौखिकीकरण

[Question ID = 25][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q25]

- 1. 1 [Option ID = 97]
- 2. 2 [Option ID = 98]
- 3. 3 [Option ID = 99]
- 4. 4 [Option ID = 100]

26) *Assertion (A) :*

Students' misconceptions about any concept should be properly attended by the teacher instead of ignoring straight away.

*Reason (R) :*

Misconceptions are not always irrational rather represent 'naive' theories constructed by students based on their interaction with the environment.

Choose the correct option.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) Both (A) and (R) are false.

*अभिकथन (A) :*

किसी संप्रत्यय के बारे में विद्यार्थियों द्वारा गृहित भ्रान्तियों को अध्यापिका द्वारा परोक्ष रूप से नकारने की बजाय सही तरीके से ध्यान देना चाहिए।

*तर्क (R) :*

भ्रान्तियाँ हमेशा तर्कहीन नहीं होती हैं बल्कि वे विद्यार्थियों द्वारा उनके वातावरण से संपर्क करके बनाए गए 'सरल' सिद्धांत का रूप होती हैं।

सही विकल्प चुनें।

- (1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R), (A) की सही व्याख्या करता है।
- (2) (A) और (R) दोनों सही हैं लेकिन (R), (A) की सही व्याख्या नहीं है।
- (3) (A) सही है लेकिन (R) गलत है।
- (4) (A) और (R) दोनों गलत हैं।

[Question ID = 26][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q26]

1. 1 [Option ID = 101]
2. 2 [Option ID = 102]
3. 3 [Option ID = 103]
4. 4 [Option ID = 104]

27) Which of the following statement is correct regarding emotion and cognition ?

- (1) High stress inhibits learning.
- (2) Interest inhibits learning.
- (3) High stress promotes learning.
- (4) Disinterest promotes learning.

संवेगों और संज्ञान के सम्बन्ध में निम्न में से कौन-सा कथन सही है ?

- (1) उच्च स्तरीय तनाव अधिगम में बाधक है ।
- (2) रुचि अधिगम में बाधक है ।
- (3) उच्च स्तरीय तनाव अधिगम में सहायक है ।
- (4) अरुचि अधिगम में सहायक है ।

[Question ID = 27][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q27]

1. 1 [Option ID = 105]
2. 2 [Option ID = 106]
3. 3 [Option ID = 107]
4. 4 [Option ID = 108]

28) Select the appropriate techniques favourable for motivating students for learning in the classroom.

- (i) Encouraging maximum participation of students in the classroom
- (ii) Encourage competition for marks
- (iii) Help students set goals based on their interest
- (iv) Giving freedom to students for expressing their ideas

Choose the correct option.

- (1) (i) and (iv)
- (2) (i), (iii) and (iv)
- (3) (ii), (iii) and (iv)
- (4) (i), (ii) and (iii)

कक्षा में विद्यार्थियों को अधिगम के प्रति अभिप्रेरित करने की कौन-सी युक्तियाँ सही हैं ?

- (i) कक्षा में विद्यार्थियों की अधिकतम सहभागिता को बढ़ावा देना ।
  - (ii) अंकों के लिए प्रतिस्पर्धा को बढ़ावा देना ।
  - (iii) विद्यार्थियों को उनकी रुचि के आधार पर लक्ष्य निर्धारित करने में मदद करना ।
  - (iv) विद्यार्थियों को अपने विचार व्यक्त करने की आजादी देना ।
- सही विकल्प चुनिए ।

- (1) (i) और (iv)
- (2) (i), (iii) और (iv)
- (3) (ii), (iii) और (iv)
- (4) (i), (ii) और (iii)

[Question ID = 28][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q28]

- 1. 1 [Option ID = 109]
- 2. 2 [Option ID = 110]
- 3. 3 [Option ID = 111]
- 4. 4 [Option ID = 112]

29) Equal access to education is a matter of \_\_\_\_\_.

- (1) privilege
- (2) exclusion
- (3) right
- (4) disadvantage

शिक्षा में समान अभिगम्यता/पहुँच एक \_\_\_\_\_ का विषय है ।

- (1) सुविधा
- (2) बहिष्करण
- (3) अधिकार
- (4) अलाभ

[Question ID = 29][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q29]

- 1. 1 [Option ID = 113]
- 2. 2 [Option ID = 114]
- 3. 3 [Option ID = 115]
- 4. 4 [Option ID = 116]

30) To support students for learning, teacher should :

- (1) promote entity view of ability.
- (2) ignore students' interests.
- (3) be considerate of individual differences among students.
- (4) motivate students for performance-oriented goals.

विद्यार्थियों के अधिगम को समर्थन देने के लिए एक अध्यापिका को क्या करना चाहिए ?

- (1) योग्यता के इकाई/सत्त्व दृष्टिकोण को बढ़ावा देना चाहिए ।
- (2) विद्यार्थियों की रुचियों को दर-किनार करना चाहिए ।
- (3) विद्यार्थियों की व्यक्तिगत विभिन्नताओं के प्रति विचारशील रहना चाहिए ।
- (4) विद्यार्थियों को प्रदर्शन-उन्मुखी लक्ष्यों के लिए प्रेरित करना चाहिए ।

[Question ID = 30][Question Description = CTET\_P1\_PART\_1\_CDP\_SET\_109\_Q30]

1. 1 [Option ID = 117]
2. 2 [Option ID = 118]
3. 3 [Option ID = 119]
4. 4 [Option ID = 120]

Topic:- MATH\_Q31-45\_P1\_CTET

1) In a four-digit number, first digit is one-third the second digit, the third digit is sum of the first and second digits, while the last digit is three times the second digit. Which of the following is that number ?

- (1) 2682
- (2) 1458
- (3) 1349
- (4) 1236

चार अंकों की एक संख्या में, पहला अंक दूसरे अंक का एक-तिहाई है, तीसरा अंक पहले और दूसरे अंकों का योगफल है, जबकि अंतिम अंक दूसरे अंक का तीन गुना है। निम्नलिखित में से वह संख्या कौन-सी है ?

- (1) 2682
- (2) 1458
- (3) 1349
- (4) 1236

[Question ID = 31][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q31]

1. 1 [Option ID = 121]
2. 2 [Option ID = 122]
3. 3 [Option ID = 123]
4. 4 [Option ID = 124]

2) The numbers 23.18, 22.2, 23.45, 22.28, 23.1 in the increasing order are

- (1) 22.2, 22.28, 23.18, 23.1, 23.45
- (2) 23.1, 23.18, 22.2, 22.28, 23.45
- (3) 22.28, 22.2, 23.18, 23.1, 23.45
- (4) 22.2, 22.28, 23.1, 23.18, 23.45

संख्याएँ 23.18, 22.2, 23.45, 22.28, 23.1 बढ़ते हुए क्रम में हैं

- (1) 22.2, 22.28, 23.18, 23.1, 23.45
- (2) 23.1, 23.18, 22.2, 22.28, 23.45
- (3) 22.28, 22.2, 23.18, 23.1, 23.45
- (4) 22.2, 22.28, 23.1, 23.18, 23.45

[Question ID = 32][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q32]

- 1. 1 [Option ID = 125]
- 2. 2 [Option ID = 126]
- 3. 3 [Option ID = 127]
- 4. 4 [Option ID = 128]

3) What is the difference between the largest six-digit number and the smallest five-digit number ?

- (1) 900000
- (2) 988999
- (3) 989999
- (4) 899999

छः अंकों वाली सबसे बड़ी संख्या और पाँच अंकों वाली सबसे छोटी संख्या का अंतर क्या है ?

- (1) 900000
- (2) 988999
- (3) 989999
- (4) 899999

[Question ID = 33][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q33]

- 1. 1 [Option ID = 129]
- 2. 2 [Option ID = 130]
- 3. 3 [Option ID = 131]
- 4. 4 [Option ID = 132]

4) How many whole numbers are there between 42 and 62 ?

- (1) 20
- (2) 21
- (3) 23
- (4) 19

42 और 62 के मध्य कितनी पूर्ण संख्याएँ हैं ?

- (1) 20
- (2) 21
- (3) 23
- (4) 19

[Question ID = 34][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q34]

- 1. 1 [Option ID = 133]

2. 2 [Option ID = 134]
3. 3 [Option ID = 135]
4. 4 [Option ID = 136]

5) In fractions  $\frac{7}{10}, \frac{4}{9}, \frac{2}{15}, \frac{3}{5}$  and  $\frac{2}{3}$ , largest and smallest fractions are respectively

- (1)  $\frac{7}{10}$  and  $\frac{2}{15}$
- (2)  $\frac{7}{10}$  and  $\frac{4}{9}$
- (3)  $\frac{2}{15}$  and  $\frac{4}{9}$
- (4)  $\frac{3}{5}$  and  $\frac{7}{10}$

भिन्नो  $\frac{7}{10}, \frac{4}{9}, \frac{2}{15}, \frac{3}{5}$  और  $\frac{2}{3}$  में, सबसे बड़ी और सबसे छोटी भिन्न क्रमशः हैं

- (1)  $\frac{7}{10}$  और  $\frac{2}{15}$
- (2)  $\frac{7}{10}$  और  $\frac{4}{9}$
- (3)  $\frac{2}{15}$  और  $\frac{4}{9}$
- (4)  $\frac{3}{5}$  और  $\frac{7}{10}$

[Question ID = 35][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q35]

1. 1 [Option ID = 137]
2. 2 [Option ID = 138]
3. 3 [Option ID = 139]
4. 4 [Option ID = 140]

6) In a calendar-year, the months, whose number of days are divisible by 2 as well as 5, are

- (1) April, June, September, November
- (2) March, October, November, December
- (3) April, May, July, September
- (4) January, April, August, October

एक कैलेंडर-वर्ष में; उन महीनों के नाम, जिनके दिनों की संख्या को 2 और 5 दोनों से विभाजित किया जा सकता है, निम्न हैं

- (1) अप्रैल, जून, सितम्बर, नवम्बर
- (2) मार्च, अक्टूबर, नवम्बर, दिसम्बर
- (3) अप्रैल, मई, जुलाई, सितम्बर
- (4) जनवरी, अप्रैल, अगस्त, अक्टूबर

[Question ID = 36][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q36]

1. 1 [Option ID = 141]
2. 2 [Option ID = 142]
3. 3 [Option ID = 143]
4. 4 [Option ID = 144]

7) How many acute angles are there in the letters of the name 'AMAN' ?

- (1) 9
- (2) 10
- (3) 11
- (4) 8

'AMAN' नाम के अक्षरों में कितने न्यून कोण हैं ?

- (1) 9
- (2) 10
- (3) 11
- (4) 8

[Question ID = 37][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q37]

- 1. 1 [Option ID = 145]
- 2. 2 [Option ID = 146]
- 3. 3 [Option ID = 147]
- 4. 4 [Option ID = 148]

8) How many lines of symmetry are there in a regular pentagon ?

- (1) 5
- (2) 4
- (3) 6
- (4) 3

एक सम पंचभुज में कितनी सममित रेखाएँ होती हैं ?

- (1) 5
- (2) 4
- (3) 6
- (4) 3

[Question ID = 38][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q38]

- 1. 1 [Option ID = 149]
- 2. 2 [Option ID = 150]
- 3. 3 [Option ID = 151]
- 4. 4 [Option ID = 152]

9) Ramesh has a rectangular piece of paper. In his idle time, he folded one corner of the paper and observed that the paper has now 5 corners. He folded the remaining three corners. How many corners does the paper have now ?

- (1) 4
- (2) 8
- (3) 6
- (4) 7

रमेश के पास एक आयताकार कागज़ का टुकड़ा है। अपने खाली समय में, उसने उसका एक कोना मोड़ा, तो उसने देखा कि कागज़ के अब पाँच कोने हो गए हैं। उसने बाकी के तीन कोनों को भी मोड़ दिया। अब इस कागज़ के कितने कोने हो गए हैं ?

- (1) 4
- (2) 8
- (3) 6
- (4) 7

[Question ID = 39][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q39]

- 1. 1 [Option ID = 153]
- 2. 2 [Option ID = 154]
- 3. 3 [Option ID = 155]
- 4. 4 [Option ID = 156]

10) In a confectionery shop, in a 1 kg box of besan ladoos (ignoring the weight of the box), there are 25 ladoos. Rekha wants to purchase 4 boxes of ladoos but with only 20 ladoos in one box. The shopkeeper prepared such boxes for her. What will be the weight of these 4 boxes ?

- (1) 2 kg 600 g
- (2) 3 kg 200 g
- (3) 3 kg 400 g
- (4) 2 kg 800 g

एक मिठाई की दुकान पर 1 kg बेसन के लड्डुओं (डिब्बे के भार को छोड़ते हुए) के एक डिब्बे में 25 लड्डू हैं। रेखा लड्डुओं के 4 डिब्बे खरीदना चाहती है, परन्तु उसे एक डिब्बे में केवल 20 लड्डू लेने हैं। दुकानदार ने उसे इस प्रकार के डिब्बे बनाकर दिए। इन 4 डिब्बों का भार कितना होगा ?

- (1) 2 kg 600 g
- (2) 3 kg 200 g
- (3) 3 kg 400 g
- (4) 2 kg 800 g

[Question ID = 40][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q40]

- 1. 1 [Option ID = 157]
- 2. 2 [Option ID = 158]
- 3. 3 [Option ID = 159]
- 4. 4 [Option ID = 160]

- 11) Following table has two columns X and Y. Column X has some objects and column Y has units of their measurement. Match the objects of column X with their units of measurement in column Y.

| Column X                    | Column Y |
|-----------------------------|----------|
| A. Length of expressway     | a. mm    |
| B. Dimension of a classroom | b. cm    |
| C. Width of shoe lace       | c. m     |
| D. Length of banana         | d. km    |

(1) A-b, B-c, C-a, D-d

(2) A-c, B-d, C-b, D-a

(3) A-d, B-b, C-a, D-c

(4) A-d, B-c, C-a, D-b

निम्न तालिका में दो स्तंभ X और Y हैं। स्तंभ X में कुछ वस्तुएँ हैं और स्तंभ Y में उनकी मापन की इकाइयाँ हैं। स्तंभ X की वस्तुओं का स्तंभ Y में दी गई उनकी मापन की इकाइयों से मिलान कीजिए।

| स्तंभ X                     | स्तंभ Y |
|-----------------------------|---------|
| A. एक्सप्रेस-मार्ग की लंबाई | a. mm   |
| B. एक कक्षा-कक्ष की विमा    | b. cm   |
| C. जूते के फीते की चौड़ाई   | c. m    |
| D. केले की लंबाई            | d. km   |

(1) A-b, B-c, C-a, D-d

(2) A-c, B-d, C-b, D-a

(3) A-d, B-b, C-a, D-c

(4) A-d, B-c, C-a, D-b

[Question ID = 41][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q41]

- 1 [Option ID = 161]
- 2 [Option ID = 162]
- 3 [Option ID = 163]
- 4 [Option ID = 164]

- 12) Bina purchased a total of 50 L hair oil. She wants to fill this oil into bottles each containing 80 mL oil. How many bottles will she need to fill ?

(1) 1250

(2) 750

(3) 500

(4) 625

बीना ने सिर पर लगाने वाला कुल 50 L तेल खरीदा । वह इस तेल को 80 mL की बोतलों में भरना चाहती है । उसे ऐसा करने के लिए कितनी बोतलों की आवश्यकता होगी ?

- (1) 1250
- (2) 750
- (3) 500
- (4) 625

[Question ID = 42][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q42]

- 1. 1 [Option ID = 165]
- 2. 2 [Option ID = 166]
- 3. 3 [Option ID = 167]
- 4. 4 [Option ID = 168]

- 13) A teacher of class IV asked her class of 45 students about their one favourite type of movie-genre and recorded the data in a table as follows :

| Movie-genre | Number of students |
|-------------|--------------------|
| Cartoons    | 10                 |
| Family      | 7                  |
| Comedy      | 11                 |
| Horror      | 1                  |
| Romantic    | 7                  |
| Drama       | 9                  |

The difference between the watchers of most liked and least liked movie-genres is

- (1) 6
- (2) 10
- (3) 4
- (4) 2

कक्षा IV की एक अध्यापिका ने अपनी कक्षा के 45 विद्यार्थियों से उनकी मनपसंद फिल्म-शैली के एक प्रकार के बारे में पूछा और आँकड़ों को निम्न तालिका के रूप में रिकॉर्ड किया :

| फिल्म-शैली | विद्यार्थियों की संख्या |
|------------|-------------------------|
| कार्टून    | 10                      |
| पारिवारिक  | 7                       |
| कॉमेडी     | 11                      |
| हॉरर       | 1                       |
| रोमांटिक   | 7                       |
| ड्रामा     | 9                       |

सबसे अधिक पसंदीदा और सबसे कम पसंदीदा फिल्म-शैलियों के देखने वालों की संख्याओं में अंतर है

- (1) 6
- (2) 10
- (3) 4
- (4) 2

[Question ID = 43][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q43]

1. 1 [Option ID = 169]
2. 2 [Option ID = 170]
3. 3 [Option ID = 171]
4. 4 [Option ID = 172]

14) For selling match boxes to retail shopkeepers, a whole-saler ordered some match boxes of size  $6\text{ cm} \times 4\text{ cm} \times 2\text{ cm}$  each. He received them in one carton of size  $60\text{ cm} \times 60\text{ cm} \times 60\text{ cm}$ . What was the number of match boxes received by him ?

- (1) 900
- (2) 450
- (3) 2250
- (4) 4500

एक थोक-विक्रेता ने खुदरा दुकानदारों को माचिस की डिब्बियाँ बेचने के लिए,  $6\text{ cm} \times 4\text{ cm} \times 2\text{ cm}$  माप वाली कुछ माचिस की डिब्बियों का ऑर्डर दिया। उसे वे एक कार्टन में प्राप्त हुई, जिसकी माप  $60\text{ cm} \times 60\text{ cm} \times 60\text{ cm}$  थी। उसे प्राप्त हुई माचिस की डिब्बियों की संख्या क्या थी ?

- (1) 900
- (2) 450
- (3) 2250
- (4) 4500

[Question ID = 44][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q44]

1. 1 [Option ID = 173]
2. 2 [Option ID = 174]
3. 3 [Option ID = 175]
4. 4 [Option ID = 176]

15) What is the missing number in the following pattern ?

32, 44, 56, \_\_\_\_\_

- (1) 45
- (2) 67
- (3) 58
- (4) 68

निम्न पैटर्न में लुप्त संख्या क्या है ?

32, 44, 56, \_\_\_\_\_

- (1) 45
- (2) 67
- (3) 58
- (4) 68

[Question ID = 45][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q45]

1. 1 [Option ID = 177]
2. 2 [Option ID = 178]
3. 3 [Option ID = 179]
4. 4 [Option ID = 180]

Topic:- MATH\_Q46-60\_P1\_CTET

1) Which of the following statements is **not** true for objectives of mathematics education when compared with its aims ?

- (1) Objectives are specific and narrow.
- (2) Objectives can be evaluated.
- (3) Objectives are very broad and general.
- (4) Objectives are direct and concerned with teaching-learning process.

गणित की शिक्षा के लक्ष्यों की तुलना में निम्नलिखित में से कौन-सा कथन गणित शिक्षा के उद्देश्यों के लिए सही **नहीं** है ?

- (1) उद्देश्य विशिष्ट एवं संकीर्ण होते हैं ।
- (2) उद्देश्यों का आकलन हो सकता है ।
- (3) उद्देश्य अति विस्तृत एवं सामान्य होते हैं ।
- (4) उद्देश्य सरल और शिक्षण-अधिगम प्रक्रम से संबंधित होते हैं ।

[Question ID = 46][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q46]

1. 1 [Option ID = 181]
2. 2 [Option ID = 182]
3. 3 [Option ID = 183]

4. 4 [Option ID = 184]

2) Which one of the following terms means the ability to instantly recognize a small number of objects without actually counting them ?

- (1) Counting
- (2) Subitization
- (3) Conservation
- (4) Innovation

संख्या में कम वस्तुओं को बिना गिने तुरंत सही संख्या बताने की योग्यता को निम्नलिखित में से क्या कहा जाता है ?

- (1) गिनना
- (2) सबटाइजेशन
- (3) संरक्षण
- (4) नवरूपण

[Question ID = 47][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q47]

- 1. 1 [Option ID = 185]
- 2. 2 [Option ID = 186]
- 3. 3 [Option ID = 187]
- 4. 4 [Option ID = 188]

3) Which of the following teaching-learning material/materials can be used to show the change in shape of a four-sided polygon ?

- A. Graph paper
- B. Geoboard
- C. Calculator
- D. Scale

- (1) Only C
- (2) A and D
- (3) Only B
- (4) A, B and D

निम्नलिखित में से कौन-सी शिक्षण-अधिगम सामग्री/सामग्रियों का उपयोग चार भुजाओं के बहुभुज की आकृति में परिवर्तन को प्रदर्शित करने के लिए किया जा सकता है ?

- A. ग्राफ पेपर
- B. जियोबोर्ड
- C. कैल्कुलेटर
- D. स्केल

(1) केवल C

(2) A और D

(3) केवल B

(4) A, B और D

[Question ID = 48][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q48]

- 1. 1 [Option ID = 189]
- 2. 2 [Option ID = 190]
- 3. 3 [Option ID = 191]
- 4. 4 [Option ID = 192]

4) As envisaged by the National Education Policy, 2020 the goal of Early Childhood Care and Education (ECCE) before class I should be

- (1) to develop computational skills among learners
- (2) to develop basic numeracy skills among learners
- (3) to make children learn to write number names
- (4) to make children learn counting and multiplication tables

राष्ट्रीय शिक्षा नीति, 2020 के अनुसार, कक्षा I से पूर्व, प्रारंभिक बाल्यावस्था अवधान एवं शिक्षा (ECCE), का उद्देश्य होना चाहिए

- (1) शिक्षार्थियों में परिकलन कौशलों का विकास करना
- (2) शिक्षार्थियों में मूल गणन कौशलों का विकास करना
- (3) बच्चों को संख्याओं के नाम लिखना सिखाना
- (4) बच्चों को गिनती एवं गुणन पहाड़े याद करवाना

[Question ID = 49][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q49]

- 1. 1 [Option ID = 193]
- 2. 2 [Option ID = 194]
- 3. 3 [Option ID = 195]
- 4. 4 [Option ID = 196]

5) Which of the following is the most appropriate strategy to enhance mathematical communication in the classrooms ?

- (1) Teacher writing the correct answers on the blackboard whenever students solve problem on their own
- (2) Teacher asking students to write the missing steps in the solution to a problem
- (3) Teacher encouraging students to explain their strategies to solve a problem
- (4) Teacher focusing on only precise communication in a mathematics class

निम्नलिखित में से कौन-सी युक्ति कक्षा में गणितीय संप्रेषण की वृद्धि के लिए सर्वाधिक उपयुक्त है ?

- (1) जब भी विद्यार्थी स्वयं समस्या को हल करते हैं तब शिक्षक श्यामपट्ट पर सही उत्तर लिखता है
- (2) शिक्षक विद्यार्थियों को समस्या के समाधान में छूटे हुए चरणों को लिखने के लिए कहता है
- (3) शिक्षक विद्यार्थियों को समस्या हल करने की अपनी युक्ति को समझाने के लिए प्रोत्साहित करता है
- (4) शिक्षक गणित की कक्षा में केवल सटीक संप्रेषण पर बल देता है

[Question ID = 50][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q50]

- 1. 1 [Option ID = 197]
- 2. 2 [Option ID = 198]
- 3. 3 [Option ID = 199]
- 4. 4 [Option ID = 200]

6) Which of the following terms are undefined in mathematics ?

- A. Line
- B. Point
- C. Natural Numbers
- D. Diagonals of a square

Choose the correct option.

- (1) A and B
- (2) A, B and C
- (3) Only B
- (4) C and D

निम्नलिखित में से कौन-सी शब्दावलियाँ गणित में अपरिभाषित हैं ?

- A. रेखा
- B. बिन्दु
- C. प्राकृत संख्याएँ
- D. वर्ग के विकर्ण

सही विकल्प का चयन कीजिए।

- (1) A और B
- (2) A, B और C
- (3) केवल B
- (4) C और D

[Question ID = 51][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q51]

- 1. 1 [Option ID = 201]
- 2. 2 [Option ID = 202]
- 3. 3 [Option ID = 203]
- 4. 4 [Option ID = 204]

- 7) A customer went to a vegetable seller to buy vegetables. He bought 650 gm of spinach at the rate of ₹ 80/kg. The vegetable seller quickly calculated the price mentally by splitting 650 as  $500 + 100 + 50$  and the price as  $40 + 8 + 4 = ₹ 52$ .

Which of the following concept/concepts of mathematics are being tacitly used by the vegetable seller ?

- A. Addition
- B. Ratio and Proportion
- C. Subtraction
- D. Division

Choose the correct option.

- (1) A and C
- (2) A, B and D
- (3) C and D
- (4) Only A

एक ग्राहक सब्जी विक्रेता के पास सब्जी खरीदने जाता है। वह ₹ 80/किलोग्राम के हिसाब से 650 ग्राम पालक खरीदता है। सब्जी विक्रेता मानसिक रूप से 650 को  $500 + 100 + 50$  में तोड़कर जल्दी से परिकलित कर  $40 + 8 + 4 = ₹ 52$  बताता है।

सब्जी विक्रेता ने निम्नलिखित में से किस गणितीय अवधारणा / अवधारणाओं का उपयोग किया है ?

- A. जोड़ना
- B. अनुपात एवं समानुपात
- C. घटाव
- D. भाग

सही विकल्प का चयन कीजिए।

- (1) A और C
- (2) A, B और D
- (3) C और D
- (4) केवल A

[Question ID = 52][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q52]

- 1. 1 [Option ID = 205]
- 2. 2 [Option ID = 206]
- 3. 3 [Option ID = 207]
- 4. 4 [Option ID = 208]

8) A student realises that all rectangles are parallelograms, but all parallelograms are not rectangles. According to Van Hiele's theory of geometric thinking, the student is at which stage of geometric thinking ?

- (1) Level 1 (Analysis)
- (2) Level 0 (Recognition)
- (3) Level 3 (Deduction)
- (4) Level 2 (Relationships)

एक विद्यार्थी समझता है कि सभी आयत समांतर चतुर्भुज होते हैं, परंतु सभी समांतर चतुर्भुज आयत नहीं होते हैं। वैन हिले के ज्यामितीय चिंतन के अनुसार, वह विद्यार्थी ज्यामितीय चिंतन के किस चरण पर है ?

- (1) चरण 1 (विश्लेषण)
- (2) चरण 0 (अभिज्ञान)
- (3) चरण 3 (निगमन)
- (4) चरण 2 (संबंधों की समझ)

[Question ID = 53][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q53]

- 1. 1 [Option ID = 209]
- 2. 2 [Option ID = 210]
- 3. 3 [Option ID = 211]
- 4. 4 [Option ID = 212]

9) For teaching mathematics at primary stage, the pedagogy should focus on

- (1) Hypothesis generation and testing
- (2) Didactic communication
- (3) Inductive approach
- (4) Drill and practice

प्राथमिक स्तर पर गणित के शिक्षण के लिए, शिक्षाशास्त्र को केन्द्रित होना चाहिए

- (1) परिकल्पना सृजन एवं जाँच पर
- (2) उपदेशात्मक संप्रेषण पर
- (3) आगमनात्मक उपागम पर
- (4) ड्रिल एवं अभ्यास पर

[Question ID = 54][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q54]

- 1. 1 [Option ID = 213]
- 2. 2 [Option ID = 214]
- 3. 3 [Option ID = 215]
- 4. 4 [Option ID = 216]

10) Which of the following can be used for developing mathematical concepts like probability ?

- A. Kabaddi
- B. Football
- C. Throwing a dice
- D. Cards

Choose the correct option.

- (1) A and B
- (2) A and C
- (3) C and D
- (4) Only C

निम्नलिखित में से किसका उपयोग प्रायिकता जैसी गणितीय अवधारणाओं को विकसित करने में किया जा सकता है ?

- A. कबड्डी
- B. फुटबॉल
- C. पासा उछालना
- D. ताश

सही विकल्प का चयन कीजिए।

- (1) A और B
- (2) A और C
- (3) C और D
- (4) केवल C

[Question ID = 55][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q55]

- 1. 1 [Option ID = 217]
- 2. 2 [Option ID = 218]
- 3. 3 [Option ID = 219]
- 4. 4 [Option ID = 220]

11) According to National Curriculum Framework, 2005, what is the most appropriate purpose of giving chapters like "Trip to Bhopal", "Junk Seller", etc. in primary class NCERT textbooks ?

- (1) to integrate English language learning in mathematics classroom
- (2) to break the monotony of student-centered classroom
- (3) to make mathematics relatable to the real life of children
- (4) to complete the syllabus of EVS along with mathematics

राष्ट्रीय पाठ्यचर्या रूपरेखा, 2005 के अनुसार, प्राथमिक कक्षा की NCERT पाठ्यपुस्तकों में, 'भोपाल यात्रा', 'कबाड़ बेचने वाला (जंक सैलर)', इत्यादि जैसे पाठ देने का सर्वाधिक उपयुक्त उद्देश्य क्या है ?

- (1) गणित कक्षा में अंग्रेजी भाषा अधिगम को समाहित करना
- (2) छात्र-केंद्रित कक्षा की नीरसता को तोड़ना
- (3) बच्चों के वास्तविक (दैनिक) जीवन से गणित को जोड़ना
- (4) गणित के साथ-साथ पर्यावरण विज्ञान (EVS) के पाठ्यक्रम को पूरा करना

[Question ID = 56][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q56]

- 1. 1 [Option ID = 221]
- 2. 2 [Option ID = 222]
- 3. 3 [Option ID = 223]
- 4. 4 [Option ID = 224]

12) Which among the following is/are closed-ended questions ?

- A. List all even prime numbers.
- B. Write prime numbers between 20 and 30.
- C. If sum of the two numbers is 14, what are the two numbers ?

Choose the correct option.

- (1) A and B
- (2) A and C
- (3) B and C
- (4) Only C

निम्नलिखित में से कौन-सा/से बंद सिरे वाला/वाले प्रश्न है/हैं ?

- A. सभी सम अभाज्य संख्याओं की सूची बनाओ ।
- B. 20 और 30 के बीच की अभाज्य संख्याएँ लिखो ।
- C. यदि दो संख्याओं का योगफल 14 है, तब वह दो संख्याएँ कौन-सी होंगी ?

सही विकल्प का चयन कीजिए ।

- (1) A और B
- (2) A और C
- (3) B और C
- (4) केवल C

[Question ID = 57][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q57]

- 1. 1 [Option ID = 225]
- 2. 2 [Option ID = 226]
- 3. 3 [Option ID = 227]
- 4. 4 [Option ID = 228]

13) In a mathematics test, 'what is the formula of simple interest ?' is an example of \_\_\_\_\_ based question.

- (1) Understanding
- (2) Skill
- (3) Knowledge
- (4) Application

गणित के टेस्ट में, 'साधारण ब्याज का सूत्र क्या है ?', \_\_\_\_\_ पर आधारित प्रश्न का उदाहरण है ।

- (1) बोध
- (2) कौशल
- (3) ज्ञान
- (4) अनुप्रयोग

[Question ID = 58][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q58]

- 1. 1 [Option ID = 229]

2. 2 [Option ID = 230]
3. 3 [Option ID = 231]
4. 4 [Option ID = 232]

14) The CBSE introduced "Continuous and Comprehensive Evaluation" in response to National Curriculum Framework (2005) in the year

- (1) 2005
- (2) 2010
- (3) 2021
- (4) 2016

राष्ट्रीय पाठ्यचर्या रूपरेखा (2005) के प्रत्युत्तर में CBSE ने "सतत एवं समग्र मूल्यांकन" को किस वर्ष में प्रस्तावित किया ?

- (1) 2005
- (2) 2010
- (3) 2021
- (4) 2016

[Question ID = 59][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q59]

1. 1 [Option ID = 233]
2. 2 [Option ID = 234]
3. 3 [Option ID = 235]
4. 4 [Option ID = 236]

15) Delma, a class-II student has solved a problem on subtraction in the following way :

$$\begin{array}{r} 64 \\ -47 \\ \hline 23 \end{array}$$

Which among the following is most appropriate regarding Delma's subtraction process ?

- (1) Delma committed a careless mistake while subtracting
- (2) Delma knows how to subtract
- (3) Delma is subtracting the bigger digit from the smaller digit
- (4) Delma should be given similar type of questions to practice

डेलमा, कक्षा-II की एक छात्रा ने, घटाने का प्रश्न निम्नलिखित प्रकार से हल किया :

$$\begin{array}{r} 64 \\ -47 \\ \hline 23 \end{array}$$

डेलमा की घटाव की विधि के सम्बन्ध में निम्नलिखित में से क्या सर्वाधिक उपयुक्त है ?

- (1) डेलमा ने घटाते हुए एक लापरवाह त्रुटि की
- (2) डेलमा जानती है कि घटाया कैसे जाता है
- (3) डेलमा बड़े अंक में से छोटे अंक को घटा रही है
- (4) डेलमा को समान प्रकार के और प्रश्न हल करने के लिए दिए जाने चाहिए

[Question ID = 60][Question Description = CTET\_P1\_PART\_2\_MATHS\_SET\_109\_Q60]

1. 1 [Option ID = 237]
2. 2 [Option ID = 238]
3. 3 [Option ID = 239]
4. 4 [Option ID = 240]

Topic:- EVS\_Q61-75\_P1\_CTET

1) Just as directions left-right are relative, there is no up or down on the Earth and it is just relative. The Earth is round and we, the people of India actually stand up side down in relation to the people of

- (1) Algeria
- (2) Argentina
- (3) Alaska (USA)
- (4) Libya

जिस प्रकार बायाँ-दायाँ सापेक्ष है उसी प्रकार पृथ्वी पर ऊपर-नीचे कुछ नहीं होता है केवल यह सापेक्ष होता है। पृथ्वी गोल है, वास्तव में हम भारत के लोग नीचे दिए गए किस देश के लोगों के सापेक्ष एक-दूसरे के उल्टे हो सकते हैं ?

- (1) अल्जीरिया
- (2) अर्जेन्टीना
- (3) अलास्का (यू.एस.ए.)
- (4) लीबिया

[Question ID = 61][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q61]

1. 1 [Option ID = 241]
2. 2 [Option ID = 242]
3. 3 [Option ID = 243]
4. 4 [Option ID = 244]

2) The striking example where animals' erratic behaviour gave signals to tribal people about the incoming disaster was observed during

- (1) Indian Ocean Tsunami, 2004
- (2) Gujarat Earthquake, 2001
- (3) Kashmir Flood, 2014
- (4) Kedarnath Landslide, 2013

पशुओं के अनियमित व्यवहार के एक आश्चर्यजनक उदाहरण ने जब आदिवासियों को आने वाली आपदा के बारे में संकेत दिए थे, इस दौरान देखा गया था

- (1) हिंद महासागर की सुनामी, 2004
- (2) गुजरात का भूकंप, 2001
- (3) कश्मीर की बाढ़, 2014
- (4) केदारनाथ का भूस्खलन, 2013

[Question ID = 62][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q62]

- 1. 1 [Option ID = 245]
- 2. 2 [Option ID = 246]
- 3. 3 [Option ID = 247]
- 4. 4 [Option ID = 248]

3) What is a 'heat island' ?

- (1) An urban area in the form of island that depends on solar energy.
- (2) An island that has many commercial activities.
- (3) An urban or metropolitan area that is warmer than its surrounding rural areas.
- (4) A rural area that has much higher temperature compared to its nearby areas.

‘ऊष्मा द्वीप’ क्या है ?

- (1) द्वीप के रूप में एक शहरी क्षेत्र जो सौर ऊर्जा पर निर्भर है।
- (2) वह द्वीप जिस पर कई व्यावसायिक गतिविधियाँ होती हैं।
- (3) वह शहरी या महानगरीय क्षेत्र जो अपने आसपास के ग्रामीण क्षेत्रों से अधिक गर्म है।
- (4) वह ग्रामीण क्षेत्र जिसका अपने आसपास के क्षेत्रों से उच्च तापमान है।

[Question ID = 63][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q63]

- 1. 1 [Option ID = 249]
- 2. 2 [Option ID = 250]
- 3. 3 [Option ID = 251]
- 4. 4 [Option ID = 252]

4) Which of the following statement depicts the organisms in ascending order of size ?

- (1) Virus – Bacteria – Fungi – Algae
- (2) Bacteria – Virus – Fungi – Algae
- (3) Algae – Fungi – Bacteria – Virus
- (4) Fungi – Algae – Bacteria – Virus

निम्नलिखित में से कौन-सा कथन जीवों को उनके आकार के आधार पर बढ़ते हुए क्रम में दर्शाता है ?

- (1) विषाणु – जीवाणु – कवक – शैवाल
- (2) जीवाणु – विषाणु – कवक – शैवाल
- (3) शैवाल – कवक – जीवाणु – विषाणु
- (4) कवक – शैवाल – जीवाणु – विषाणु

[Question ID = 64][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q64]

- 1. 1 [Option ID = 253]
- 2. 2 [Option ID = 254]
- 3. 3 [Option ID = 255]
- 4. 4 [Option ID = 256]

5) Which one of the following is an insectivorous plant ?

- (1) Cuscuta plant
- (2) Lichen
- (3) Pitcher plant
- (4) Cactus

निम्नलिखित में से कौन-सा एक कीटभक्षी पौधा है ?

- (1) अमरबेल पौधा
- (2) शैवाक (लाइकेन)
- (3) पिचर पौधा
- (4) कैक्टस

[Question ID = 65][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q65]

- 1. 1 [Option ID = 257]
- 2. 2 [Option ID = 258]
- 3. 3 [Option ID = 259]
- 4. 4 [Option ID = 260]

6) In the chapter 'Hu tu tu, Hu tu tu' Karnam Malleshwari is

- (1) a boxer
- (2) a gymnast
- (3) a weight-lifter
- (4) a hockey player

पाठ 'हू तू तू, हू तू तू' में कर्णम मल्लेश्वरी है

- (1) एक मुक्केबाज
- (2) एक व्यायामी (जिम्नैस्ट)
- (3) एक भारोत्तोलक
- (4) एक हॉकी खिलाड़ी

[Question ID = 66][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q66]

1. 1 [Option ID = 261]
2. 2 [Option ID = 262]
3. 3 [Option ID = 263]
4. 4 [Option ID = 264]

7) You are at the railway station. In order to reach the examination centre you first go 50 m due North, then 100 m due East, then 300 m due North and finally 160 m due West. With respect to the examination centre, the direction of the railway station is

- (1) North-East
- (2) North-West
- (3) South-East
- (4) South-West

आप रेलवे स्टेशन पर हैं। अपने परीक्षा केन्द्र पर पहुँचने के लिए आप सबसे पहले ठीक उत्तर में 50 m चलते हैं, फिर ठीक पूर्व में 100 m चलते हैं, फिर ठीक उत्तर में 300 m चलते हैं और अन्त में ठीक पश्चिम में 160 m चलकर परीक्षा केन्द्र पहुँचते हैं। परीक्षा केन्द्र के सापेक्ष रेलवे स्टेशन की दिशा है

- (1) उत्तर-पूर्व
- (2) उत्तर-पश्चिम
- (3) दक्षिण-पूर्व
- (4) दक्षिण-पश्चिम

[Question ID = 67][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q67]

1. 1 [Option ID = 265]
2. 2 [Option ID = 266]
3. 3 [Option ID = 267]
4. 4 [Option ID = 268]

8) Identify all the correct/true facts about the tiger.

- A. Tiger's whiskers help them to move in dark and find its prey.
- B. Ears of tigers can move in different directions.
- C. Tiger's roar can be heard up to 5 kilometres away.
- D. Tiger marks their own area, which covers several kilometres, with urine.

- (1) A, B and C
- (2) A and B
- (3) A, B and D
- (4) A and C

बाघ के बारे में सभी सही तथ्यों को पहचानिए ।

- A. बाघ की मूँछें उन्हें अंधेरे में गति करने तथा शिकार को ढूँढने में मदद करती हैं ।
- B. बाघों के कान अलग-अलग दिशा में हिल सकते हैं ।
- C. बाघ की दहाड़ 5 किलोमीटर दूर तक सुनाई देती है ।
- D. बाघ अपने क्षेत्र को, जो अनेकों किलोमीटर का दायरा होता है, अपने पेशाब से अंकित करता है ।

(1) A, B और C

(2) A और B

(3) A, B और D

(4) A और C

[Question ID = 68][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q68]

- 1. 1 [Option ID = 269]
- 2. 2 [Option ID = 270]
- 3. 3 [Option ID = 271]
- 4. 4 [Option ID = 272]

9) Golconda fort was built by

- (1) Nizams of Hyderabad
- (2) Mughals
- (3) Qutubshahi Sultans
- (4) Rulers of Delhi Sultanate

गोलकुण्डा किले का निर्माण किया गया था

- (1) हैदराबाद के निज़ामों द्वारा
- (2) मुगलों द्वारा
- (3) कुतुबशाही सुल्तानों द्वारा
- (4) दिल्ली सल्तनत के शासकों द्वारा

[Question ID = 69][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q69]

- 1. 1 [Option ID = 273]
- 2. 2 [Option ID = 274]
- 3. 3 [Option ID = 275]
- 4. 4 [Option ID = 276]

10) Which of the following animals can see the objects in black and white colour ?

- (1) Bats, Owls, Hedgehogs
- (2) Rats, Snakes, Dogs
- (3) Cats, Cows, Owls
- (4) Bats, Snakes, Lions

निम्नलिखित में से कौन-से पशु वस्तुओं को श्वेत-श्याम रंग में देख पाते हैं ?

- (1) चमगादड़, उल्लू, काँटाचूहा
- (2) चूहा, साँप, कुत्ता
- (3) बिल्ली, गाय, उल्लू
- (4) चमगादड़, साँप, शेर

[Question ID = 70][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q70]

- 1. 1 [Option ID = 277]
- 2. 2 [Option ID = 278]
- 3. 3 [Option ID = 279]
- 4. 4 [Option ID = 280]

11) Example of an organism that takes nutrition from dead and decaying matter is known as

- (1) Grass
- (2) Dog
- (3) Mushrooms
- (4) Cuscuta or Amarbel

मृत एवं सड़े-गले पदार्थ से पोषण प्राप्त करने वाले जीव का उदाहरण है

- (1) घास
- (2) कुत्ता
- (3) खुर्मी
- (4) कुस्कुटा या अमरबेल

[Question ID = 71][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q71]

- 1. 1 [Option ID = 281]
- 2. 2 [Option ID = 282]
- 3. 3 [Option ID = 283]
- 4. 4 [Option ID = 284]

12) Kharif crops are sown at the beginning of the rainy season and are also known as monsoon crops. Which of the following set is an example of kharif crops ?

- (1) Rice, Maize, Sorghum, Bajra
- (2) Gram, Wheat, Pea, Mustard
- (3) Wheat, Pea, Mustard, Cotton
- (4) Gram, Rice, Cotton, Mustard

खरीफ़ की फसलों को वर्षा के मौसम के आरंभ में बोया जाता है तथा इन्हें मानसून (बरसात) की फसल भी कहा जाता है। निम्नलिखित में से कौन-सा समूह खरीफ़ की फसल का उदाहरण है ?

- (1) धान, मक्का, सोरघम, बाजरा
- (2) चना, गेहूँ, मटर, सरसों
- (3) गेहूँ, मटर, सरसों, कपास
- (4) चना, धान, कपास, सरसों

[Question ID = 72][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q72]

- 1. 1 [Option ID = 285]
- 2. 2 [Option ID = 286]
- 3. 3 [Option ID = 287]
- 4. 4 [Option ID = 288]

13) Which one of the following is *not* a Kharif crop ?

- (1) Rice
- (2) Maize
- (3) Soyabean
- (4) Wheat

निम्नलिखित में से कौन-सा एक खरीफ़ फसल *नहीं* है ?

- (1) धान
- (2) मक्का
- (3) सोयाबीन
- (4) गेहूँ

[Question ID = 73][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q73]

- 1. 1 [Option ID = 289]
- 2. 2 [Option ID = 290]
- 3. 3 [Option ID = 291]
- 4. 4 [Option ID = 292]

14) A boy boarded a train on 7<sup>th</sup> September, 2022 at Ahmedabad for Ernakulam. The train departed at 21:45 hours from Ahmedabad and reaches Ernakulam at 9:15 hours on 9<sup>th</sup> September, 2022. If the distance covered by the train during this time interval is 2055 kilometres, the average speed of the train is

- (1) 61.0 km/h
- (2) 59.8 km/h
- (3) 57.8 km/h
- (4) 56.2 km/h

कोई लड़का अहमदाबाद से एरनाकुलम जाने के लिए 7 सितम्बर, 2022 को ट्रेन में सवार हुआ। ट्रेन अहमदाबाद से 21:45 बजे चली और 9 सितम्बर, 2022 को 9:15 बजे एरनाकुलम पहुँची। यदि इस समय अन्तराल में ट्रेन 2055 किलोमीटर दूरी चली, तो ट्रेन की औसत चाल है

- (1) 61.0 km/h
- (2) 59.8 km/h
- (3) 57.8 km/h
- (4) 56.2 km/h

[Question ID = 74][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q74]

- 1. 1 [Option ID = 293]
- 2. 2 [Option ID = 294]
- 3. 3 [Option ID = 295]
- 4. 4 [Option ID = 296]

15) Which of the following is the correct sleeping time of animals ?

- (1) Cat - 10 hours
- (2) Python - 12 hours
- (3) Cow - 4 hours
- (4) Giraffe - 6 hours

निम्नलिखित में से कौन-सा पशुओं के सोने का सही समय है ?

- (1) बिल्ली - 10 घंटे
- (2) अजगर - 12 घंटे
- (3) गाय - 4 घंटे
- (4) जिराफ़ - 6 घंटे

[Question ID = 75][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q75]

- 1. 1 [Option ID = 297]
- 2. 2 [Option ID = 298]
- 3. 3 [Option ID = 299]
- 4. 4 [Option ID = 300]

Topic:- EVS\_Q76-90\_P1\_CTET

- 1) In EVS class III chapter "Our friend - Animals" story "The Queen's Garden", the gardener stopped birds from entering the garden & so the insects increased and the mangoes were less. Chennamma on reading the story said that her grandma feeds grains to birds in the temple, so in the story it has been given incorrectly that birds eat insects.

Chennamma is displaying which of the following ?

- A. Linking classroom learning to outside the school
- B. Analysis, evaluation & drawing inferences about concerns related to environment
- C. Appreciation of interrelationships of animals and their environment
- D. Natural curiosity in relation to natural environment

(1) A and B

(2) A and C

(3) A and D

(4) B and C

पर्यावरण अध्ययन कक्षा तीसरी के पाठ "हमारे साथी – जानवर" की कहानी "रानी का बाग" में माली ने पक्षियों को बाग में आने से रोक दिया, कीड़े बढ़ गए और आम कम हुए। चैनम्मा इस कहानी को पढ़कर कहती है कि उसकी नानी मंदिर में पक्षियों को अनाज खिलाती हैं, इसलिए कहानी में यह गलत दिया हुआ है कि पक्षी कीड़े खाते हैं ?

चैनम्मा निम्नलिखित में से क्या प्रदर्शित कर रही है ?

- A. कक्षाकक्ष अधिगम को विद्यालय के बाहर से जोड़ना
- B. पर्यावरण से सम्बन्धित सरोकारों के बारे में विश्लेषण, मूल्यांकन और निष्कर्ष निकालना
- C. जंतुओं और उनके पर्यावरण के अंतर्सम्बन्धों की सराहना
- D. प्राकृतिक पर्यावरण के बारे में सहज जिज्ञासा

(1) A और B

(2) A और C

(3) A और D

(4) B और C

[Question ID = 76][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q76]

1. 1 [Option ID = 301]

2. 2 [Option ID = 302]

3. 3 [Option ID = 303]

4. 4 [Option ID = 304]

2) A thematic approach has been used in EVS for class III to V instead of topic-based approach due to which of the following nature of EVS ?

- (1) Intradisciplinary
- (2) Disciplinary
- (3) Interdisciplinary
- (4) Cross-disciplinary

कक्षा III से V के लिए पर्यावरण अध्ययन में प्रकरण आधारित दृष्टिकोण के स्थान पर विषयगत (थीम-आधारित) दृष्टिकोण का उपयोग निम्नलिखित में से कौन-सी पर्यावरण अध्ययन की प्रकृति के कारण किया गया है ?

- (1) अंतरा-अनुशासनात्मक
- (2) अनुशासनात्मक
- (3) अंतर-अनुशासनात्मक
- (4) पार-अनुशासनात्मक

[Question ID = 77][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q77]

- 1. 1 [Option ID = 305]
- 2. 2 [Option ID = 306]
- 3. 3 [Option ID = 307]
- 4. 4 [Option ID = 308]

3) Summative assessment is

- (1) continuous monitoring of students' progress.
- (2) to provide feedback to modify ongoing teaching-learning.
- (3) considered as a landmark for passing or failing students.
- (4) to identify learning gaps of students and fixing them.

योगात्मक आकलन

- (1) विद्यार्थियों की प्रगति का निरंतर अनुवीक्षण है।
- (2) शिक्षण-अधिगम में परिवर्तन करने हेतु प्रतिपुष्टि मुहैया करने के लिए होता है।
- (3) विद्यार्थियों को पास अथवा फेल करने के लिए मार्गदर्शक माना जाता है।
- (4) विद्यार्थियों के अधिगम में कमी की पहचान करने में तथा उन्हें ठीक करने के लिए होता है।

[Question ID = 78][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q78]

- 1. 1 [Option ID = 309]
- 2. 2 [Option ID = 310]
- 3. 3 [Option ID = 311]
- 4. 4 [Option ID = 312]

- 4) In the chapter "A Snake Charmer's Story" of class V, EVS, the snake charmers (saperas) made medicines from plants collected from forests. They also play a 'been' made from dried gourd (lauki). Snakes eat rats in the field otherwise rats would eat crops.

All these facts indicate which of the following ?

- A. Interrelationship of plants, humans & animals
- B. Interdependence of plants, humans & animals
- C. Mutual dependence of plants, humans & animals
- D. Integrated nature of EVS

(1) A, B and C

(2) A, C and D

(3) Only B and D

(4) Only A and D

पर्यावरण अध्ययन कक्षा V की "कहानी सँपेरों की" पाठ में सँपेरे जंगल से जड़ी-बूटी इकट्ठी करते और उनसे दवाइयाँ बनाते हैं। वे सूखी लौकी से बनाई जाने वाली "बीन" बजाते हैं। साँप खेतों में चूहों को खाते हैं, नहीं तो वे फसलों को खाएँगे।

यह सभी तथ्य निम्नलिखित में से किसे सूचित करते हैं ?

- A. पौधों, मनुष्य और जानवरों के अंतर्सम्बन्ध
- B. पौधों, मनुष्य और जानवरों की अन्योन्याश्रितता
- C. पौधों, मनुष्य और जानवरों की परस्पर निर्भरता
- D. पर्यावरण अध्ययन का एकीकृत दृष्टिकोण

(1) A, B और C

(2) A, C और D

(3) केवल B और D

(4) केवल A और D

[Question ID = 79][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q79]

1. 1 [Option ID = 313]

2. 2 [Option ID = 314]

3. 3 [Option ID = 315]

4. 4 [Option ID = 316]

- 5) In the chapter, "From tasting to digesting" of EVS class V, it has been mentioned, "when Jhumpa tasted some of the things, she said "Sssee, Sssee, Sssee". "What do you think she may have eaten ?" The author is trying to relate this with which of the following ?

- (1) Experience of child
- (2) Sensory exploration
- (3) Imagination
- (4) Various tastes of eatables

कक्षा पाँचवीं के पर्यावरण अध्ययन पाठ, “चखने से पचने तक” में, यह बताया गया है कि, “कुछ चीज़ें चखने के बाद झुम्पा बोली ‘सी-सी-सी’। सोचो, उसने क्या खाया होगा ?” लेखक इसे निम्नलिखित में से किससे संबंधित करने का प्रयास कर रहा है ?

- (1) बच्चे के अनुभव
- (2) संवेदी अन्वेषण
- (3) कल्पना
- (4) खाद्य-पदार्थों के विभिन्न स्वाद

[Question ID = 80][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q80]

- 1. 1 [Option ID = 317]
- 2. 2 [Option ID = 318]
- 3. 3 [Option ID = 319]
- 4. 4 [Option ID = 320]

6) Activity approach in EVS refers to

- A. memorizing abstract concepts
- B. involving all the three domains of student learning
- C. understanding concepts through sensorimotor experiences
- D. using theme-based approach to teaching

- (1) A and B
- (2) B and C
- (3) B and D
- (4) C and D

पर्यावरण अध्ययन में क्रियाकलाप पद्धति संबंधित है

- A. अमूर्त प्रत्ययों को कंठस्थ करने से
- B. विद्यार्थियों के अधिगम के सभी तीनों आयामों को शामिल करने से
- C. संवेदीगमक अनुभवों द्वारा प्रत्ययों को समझने से
- D. शिक्षण के लिए विषय-वस्तु पर आधारित पद्धति के प्रयोग से

- (1) A और B
- (2) B और C
- (3) B और D
- (4) C और D

[Question ID = 81][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q81]

- 1. 1 [Option ID = 321]
- 2. 2 [Option ID = 322]
- 3. 3 [Option ID = 323]
- 4. 4 [Option ID = 324]

7) Usha who washes utensils at Manjari's house did not come on Saturday. Grandfather said, "This is the third time in this month that she has taken leave without informing. We will have to deduct the amount paid to her for this leave." Manjari felt bad about this. She felt sorry for the girl, who was working to support her family and did not even go to school. Manjari requests her grandfather to not do so. Which of the following curricular expectations is exhibited by Manjari ?

- (1) An awareness about immediate surroundings
- (2) Develop sensitivity for human resources in the immediate environment
- (3) Raise an issue related to justice & respect for human dignity
- (4) Developing skill of observation through interaction with immediate surroundings

मंजरी के घर, बरतन माँजने वाली ऊषा शनिवार को नहीं आई। दादाजी ने कहा, "यह इस महीने में तीसरी बार है जब उसने बिना बताए छुट्टी ली है। हमें इस छुट्टी के लिए उसे दिए जाने वाले पैसों में से पैसा काटना पड़ेगा।" मंजरी को ऊषा के लिए बुरा लग रहा था। वह अपने परिवार को सहारा देने के लिए काम कर रही थी और स्कूल भी नहीं जाती थी। मंजरी ने दादाजी से कहा कि वे ऐसा ना करें। मंजरी द्वारा निम्नलिखित में से कौन-सी पाठ्यचर्या अपेक्षा प्रदर्शित की जा रही है ?

- (1) नजदीकी पर्यावरण के बारे में जागरूकता
- (2) नजदीकी पर्यावरण में मानव संसाधन के प्रति संवेदनशीलता का विकास
- (3) न्याय और मानवीय गरिमा के सम्मान से संबंधित मुद्दा उठाना
- (4) नजदीकी परिवेश के साथ अंतःक्रिया द्वारा अवलोकन कौशल का विकास

[Question ID = 82][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q82]

- 1. 1 [Option ID = 325]
- 2. 2 [Option ID = 326]
- 3. 3 [Option ID = 327]
- 4. 4 [Option ID = 328]

8) Integrated approach of EVS proposes themes due to which of the following factors ?

- (1) For a connected & interrelated understanding
- (2) For development of child's personality
- (3) Moving beyond traditional boundaries of discipline
- (4) Triggering thinking skills of child

पर्यावरण अध्ययन का एकीकृत दृष्टिकोण विषयगत उपागम को निम्नलिखित में से किस कारक के कारण प्रस्तुत करता है ?

- (1) एक जुड़ी हुई और परस्पर संबंधित समझ के लिए
- (2) बालक के व्यक्तित्व के विकास के लिए
- (3) विषयों की पारम्परिक सीमाओं से परे जाने के लिए
- (4) बालक के चिंतन कौशलों को प्रारंभ करने के लिए

[Question ID = 83][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q83]

1. 1 [Option ID = 329]
2. 2 [Option ID = 330]
3. 3 [Option ID = 331]
4. 4 [Option ID = 332]

9) Importance of co-curricular activities in learning EVS at primary level can be established by

- (1) organising athletic competitions
- (2) promoting public speaking activities
- (3) making entertaining films
- (4) preparing the students for various professions

प्राथमिक स्तर पर पर्यावरण अध्ययन के अधिगम में सह-पाठ्यचर्या गतिविधियों के महत्व को किसके द्वारा प्रमाणित किया जाता है ?

- (1) खेल-कूद की प्रतियोगिताओं का आयोजन करके
- (2) सार्वजनिक बोल-चाल/भाषण की गतिविधियों को प्रोत्साहित करके
- (3) मनोरंजक फिल्में बना कर
- (4) विद्यार्थियों को विविध प्रकार के व्यवसायों के लिए तैयार करके

[Question ID = 84][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q84]

1. 1 [Option ID = 333]
2. 2 [Option ID = 334]
3. 3 [Option ID = 335]
4. 4 [Option ID = 336]

10) Anand's mother puts tulsi leaf in the prasad plate offered to God in her temple at his house. He shared this with his teacher in class. Teacher thinks about using this experience to develop a holistic (integrated scientific and social) perspective of studying plants.

Which of the following learning experience will be effective to achieve this objective ?

- (1) Tell students about the medicinal properties of tulsi leaf and festivals with which tulsi plant is related, like 'tulsi vivah'
- (2) Ask students to work in group projects exploring various plant leaves and search for its social & scientific significance
- (3) Exhibit a video presentation showing leaves and its social & scientific significance
- (4) Take the students for a field trip to a garden & discuss the uses of various leaves

आनन्द की मम्मी उसके घर के मंदिर में भगवान के सामने प्लेट में प्रसाद में तुलसी पत्ता रखकर चढ़ाती है। वह इसे कक्षा में अध्यापक को बताता है। अध्यापक इस अनुभव का प्रयोग पौधे के अध्ययन के समग्र (एकीकृत वैज्ञानिक एवं सामाजिक) दृष्टिकोण विकसित करने के लिए सोचते हैं।

इस उद्देश्य की प्राप्ति हेतु निम्नलिखित में से कौन-सा अधिगम अनुभव प्रभावी होगा ?

- (1) विद्यार्थियों को तुलसी पत्ते के औषधीय गुणों तथा उन त्योहारों के बारे में बताएँ जिससे तुलसी पौधा संबंधित है, जैसे 'तुलसी विवाह'
- (2) विद्यार्थियों से समूह परियोजनाओं में कार्य कर विभिन्न पौधों की पत्तियों का अन्वेषण करके उनके सामाजिक एवं वैज्ञानिक महत्व खोजने को कहें
- (3) पत्ते तथा उनके सामाजिक एवं वैज्ञानिक महत्व को प्रस्तुत करने हेतु वीडियो प्रस्तुतीकरण प्रदर्शित करें
- (4) विद्यार्थियों को बगीचे में क्षेत्र भ्रमण करने ले जाएँ और विभिन्न पत्तियों के उपयोग पर चर्चा करें

[Question ID = 85][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q85]

1. 1 [Option ID = 337]
2. 2 [Option ID = 338]
3. 3 [Option ID = 339]
4. 4 [Option ID = 340]

11) Taranjeet, a student of class III asked the teacher, "why does daddy have a beard & moustache while mother does not have beard & moustache. Why does mother wear bindi on the forehead & bangles in her hand while daddy does not do so ?" She is asking about secondary sexual characteristics & gender.

What will be the correct approach to answer this question ?

- (1) This is not the correct age to discuss such complex subjects
- (2) Assigning the students a project on "how males & females of different animals look different" and "different roles of male & female gender at home"
- (3) Presenting a video presentation on "secondary sexual characteristics & gender roles"
- (4) Explain to students that gender is a social construct while sex is a biological concept

कक्षा तीसरी की विद्यार्थी तरनजीत अपने शिक्षक से पूछती है, “डेडी के दाढ़ी मूँछ क्यों है जबकि मम्मी के नहीं। मम्मी सिर पर बिंदी क्यों लगाती है, हाथ में चूड़ी क्यों पहनती है जबकि डेडी ऐसा नहीं करते?” वह द्वितीयक लैंगिक लक्षण एवं जेंडर की बात कर रही है। इसका जवाब देने का सही तरीका क्या होगा ?

- (1) यह उम्र इस तरह के जटिल विषयों पर बात करने की नहीं है।
- (2) विद्यार्थियों को, “विभिन्न जानवरों के नर व मादा अलग कैसे दिखते हैं” व “घर पर नर व मादा जेंडर की विभिन्न भूमिकाओं” पर परियोजना दें।
- (3) “द्वितीयक लैंगिक लक्षणों एवं जेंडर भूमिकाओं” पर वीडियो प्रस्तुतीकरण करें।
- (4) विद्यार्थियों को समझाना कि जेंडर एक सामाजिक निर्मिति है जबकि लिंग जैवकीय अवधारणा है।

[Question ID = 86][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q86]

1. 1 [Option ID = 341]
2. 2 [Option ID = 342]
3. 3 [Option ID = 343]
4. 4 [Option ID = 344]

12) Trips or excursions can be used to teach the theme 'food' to primary children because

- (1) it encourages them to observe different ways of growing food
- (2) they can have a break from the monotonous routine and enjoy themselves
- (3) they can understand the role of balanced diet
- (4) they should note down questions and ask their parents after getting back home

प्राथमिक स्तर के बच्चों को 'भोजन' का थीम पढ़ाने के लिए यात्रा या भ्रमण का उपयोग किया जा सकता है क्योंकि

- (1) यह उन्हें खाद्य-पदार्थों को उगाने की विभिन्न विधियों का अवलोकन करने के लिए प्रोत्साहित करता है
- (2) उन्हें अपनी एकरस दिनचर्या से छूट मिल सकती है तथा वे आनन्द मना सकते हैं
- (3) वे संतुलित आहार की भूमिका को समझ सकते हैं
- (4) उन्हें प्रश्नों को नोट कर लेना चाहिए तथा घर वापस लौटने के बाद अपने माता-पिता से पूछना चाहिए

[Question ID = 87][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q87]

1. 1 [Option ID = 345]
2. 2 [Option ID = 346]
3. 3 [Option ID = 347]
4. 4 [Option ID = 348]

- 13) Gulfam was participating in a classroom in salad making activity. While cutting onions, he felt tears coming from his eyes. He told his teacher, "Now I can cry in the play during the scene in which I lose my watch. I will cut onion backstage just before my scene."

Which of the following objectives of EVS is related with this ?

- (1) To engage child in exploratory & hands-on activity
- (2) To acquire psychomotor skills through observation & inference
- (3) To gain variety of experiences & basic understanding
- (4) To develop sensitivity for human resources in immediate environment

गुलफाम कक्षा में सलाद निर्माण गतिविधि में भाग ले रहा था। प्याज़ काटते समय उसे महसूस हुआ कि उसकी आँख में से पानी आ रहा है। उसने अपने शिक्षक से कहा, "अब मैं नाटक के उस दृश्य में रो सकता हूँ, जिसमें मेरी घड़ी खो गई है। मेरे दृश्य से पहले स्टेज के पीछे मैं प्याज़ काट लूँगा।"

पर्यावरण अध्ययन के निम्नलिखित उद्देश्यों में से कौन-सा इससे संबंधित है ?

- (1) बालक को खोजी एवं व्यावहारिक गतिविधि में संलग्न करना
- (2) अवलोकन एवं निष्कर्ष द्वारा मनोगत्यात्मक कौशलों का अर्जन
- (3) विभिन्न प्रकार के अनुभव और बुनियादी समझ ग्रहण करना
- (4) नजदीकी परिवेश में मानवीय संसाधनों के प्रति संवेदनशीलता विकसित करना

[Question ID = 88][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q88]

- 1. 1 [Option ID = 349]
- 2. 2 [Option ID = 350]
- 3. 3 [Option ID = 351]
- 4. 4 [Option ID = 352]

- 14) Geetika asked her father, "Why do you call "grandmother" "mother" while the neighbouring aunty calls her "aunty". The Rickshawala calls her "mausi" while the sabjiwala calls her "Tai". Is she not the same person ?

Geetika's father, who is a teacher thinks this as a suitable question to introduce the subtheme "relationship". Which of the following objectives of teaching EVS at the primary stage is concerned with this ?

- (1) To comprehend relationship between social & cultural environment
- (2) To develop an understanding drawn from lived experience & social aspect of life
- (3) To make the child curious
- (4) To nurture the curiosity of child in relation to natural environment including people

गीतिका ने उसके पापा से पूछा, “आप “दादी” को “माँ” क्यों कहते हो, जबकि पड़ोस की आंटी उन्हें “आंटी” कहती है। रिक्शेवाला उन्हें “मौसी” कहता है, जबकि सब्जीवाला उन्हें “ताई” कहता है।” क्या वह एक ही व्यक्ति नहीं है ?

गीतिका के पापा जो शिक्षक हैं, यह सोचते हैं कि यह उपविषय “संबंध” पढ़ाने हेतु उपयुक्त सवाल है। निम्नलिखित में से प्राथमिक स्तर पर पर्यावरण अध्ययन पढ़ाने का कौन-सा उद्देश्य इससे संबंधित है ?

- (1) सामाजिक एवं सांस्कृतिक पर्यावरण के बीच संबंधों की समझ
- (2) जीवत अनुभवों और जीवन के सामाजिक पक्ष से उपजी समझ का विकास
- (3) बालक को जिज्ञासु बनाना
- (4) प्राकृतिक पर्यावरण जिसमें लोग शामिल हों के संबंध में बालक की जिज्ञासा का पोषण करना

[Question ID = 89][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q89]

1. 1 [Option ID = 353]
2. 2 [Option ID = 354]
3. 3 [Option ID = 355]
4. 4 [Option ID = 356]

- 15) Reyhan was sneezing constantly. Amma prepared “kadha” for him using turmeric, honey, ajwain, lemon, ginger, black pepper & tulsi leaves. Next day he was feeling healthy and he went to school. He asked amma to teach him to prepare kadha.

Which of the following objectives are involved in this activity ?

- A. Understanding
- B. Creating
- C. Applying
- D. Remembering

- (1) A, B and C
- (2) B, C and D
- (3) C, D and A
- (4) D, A and B

रेहान लगातार छींके जा रहा था। अम्मा ने उसके लिए हल्दी, शहद, अजवाइन, नींबू, अदरक, काली मिर्च और तुलसी पत्ते का उपयोग कर “काढ़ा” बनाया। अगले दिन वह स्वस्थ महसूस कर रहा था और वह स्कूल गया। उसने अम्मा से उसे काढ़ा बनाना सिखाने के लिए कहा।

इस गतिविधि में निम्नलिखित में से कौन-से उद्देश्य शामिल हैं ?

- A. समझना
- B. निर्माण करना
- C. प्रयोग करना
- D. याद करना

(1) A, B और C

(2) B, C और D

(3) C, D और A

(4) D, A और B

[Question ID = 90][Question Description = CTET\_P1\_PART\_3\_EVS\_SET\_109\_Q90]

- 1. 1 [Option ID = 357]
- 2. 2 [Option ID = 358]
- 3. 3 [Option ID = 359]
- 4. 4 [Option ID = 360]

Topic:- ENG\_Q91-99\_L1\_P1\_CTET

- 1) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Most of the people are blind

- (1) from birth
- (2) due to some disease of the eyes
- (3) after accidents
- (4) after earthquakes

[Question ID = 91][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q91]

- 1. 1 [Option ID = 361]
- 2. 2 [Option ID = 362]
- 3. 3 [Option ID = 363]
- 4. 4 [Option ID = 364]

- 2) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Trachoma is an eye disease which

- (1) spreads by touch
- (2) cannot be cured
- (3) is caused in those who suffer from glaucoma
- (4) is caused by a virus

[Question ID = 92][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q92]

- 1. 1 [Option ID = 365]
- 2. 2 [Option ID = 366]
- 3. 3 [Option ID = 367]
- 4. 4 [Option ID = 368]

- 3) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Which of the following statements is **true** ?

- (1) Cataract makes the eye lens very hard.
- (2) Cloudiness of the lens can be washed with medicines.
- (3) Trachoma is more dangerous than glaucoma.
- (4) Blindness has been correctly defined.

[Question ID = 93][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q93]

- 1. 1 [Option ID = 369]
- 2. 2 [Option ID = 370]
- 3. 3 [Option ID = 371]
- 4. 4 [Option ID = 372]

- 4) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Congenital blindness is caused

- (1) due to deficiency of vitamins
- (2) due to the neglect of eye care
- (3) due to general body diseases
- (4) at birth

[Question ID = 94][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q94]

- 1. 1 [Option ID = 373]
- 2. 2 [Option ID = 374]
- 3. 3 [Option ID = 375]
- 4. 4 [Option ID = 376]

- 5) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Medicines capable of destroying the bacteria which cause a disease are called

- (1) Panacea
- (2) Vitamins
- (3) Antibiotics
- (4) Antifungal

[Question ID = 95][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q95]

- 1. 1 [Option ID = 377]
- 2. 2 [Option ID = 378]
- 3. 3 [Option ID = 379]
- 4. 4 [Option ID = 380]

- 6) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

A person having cataract

- (1) can see things clearly
- (2) cannot distinguish between day and night
- (3) loses vision altogether
- (4) can be cured through surgery

[Question ID = 96][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q96]

- 1. 1 [Option ID = 381]
- 2. 2 [Option ID = 382]
- 3. 3 [Option ID = 383]
- 4. 4 [Option ID = 384]

- 7) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Now there are \_\_\_\_\_ cases of trachoma.

- (1) no
- (2) medicines to completely cure
- (3) controlled numbers of
- (4) only highly developed countries have

[Question ID = 97][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q97]

- 1. 1 [Option ID = 385]
- 2. 2 [Option ID = 386]
- 3. 3 [Option ID = 387]
- 4. 4 [Option ID = 388]

- 8) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

Cataracts can be removed by surgery.

(Change voice)

- (1) One could remove cataracts with surgery.
- (2) Surgery can remove cataracts.
- (3) The surgeons have removed cataracts with surgery.
- (4) Removal of cataracts is possible through surgery.

[Question ID = 98][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q98]

1. 1 [Option ID = 389]
2. 2 [Option ID = 390]
3. 3 [Option ID = 391]
4. 4 [Option ID = 392]

- 9) **Directions :** Read the passage given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Did you know that there are at least fourteen million blind people in the world? There are many degrees of blindness, so it is hard to define blindness. Some people cannot even see light. Others can only tell light from dark. Still others have a small amount of vision.

Of all the blind people in the world, only a small percentage were born blind. Blindness at birth is called congenital blindness. The causes of it are not all known.

Blindness that occurs after birth is caused mainly by diseases of the eyes. A general disease of the body, such as diabetes or meningitis, rather than a disease of the eye itself may also cause blindness. Accidents and explosions are two other causes of blindness.

In countries where people live longer because of good medical care and a high standard of living, old age often brings on certain eye conditions. Two of these eye conditions are cataract and glaucoma. Cataract is one of the leading causes of blindness.

A cataract is a clouding of the lens of the eye. The lens, the transparent part of the eye through which light rays pass, become cloudy, and only strong light rays can pass through it. There is consequently a loss of vision. Cataracts can be removed by surgery.

With glaucoma, there is a hardening of the eyeball and great pressure inside the eye. Today, there are medicines to control glaucoma if it is discovered in time.

The greatest single cause of loss of sight is trachoma. It is a contagious disease caused by a bacteria.

It affects the inner lining of the eyelids. Also, blood vessels grow over the cornea. This can destroy the vision.

Antibiotics can now control trachoma, but it is still common in some parts of Europe, Africa and Asia.

There is consequently a loss of vision.

The underlined word means the same as

- (1) completely
- (2) thus
- (3) comfortably
- (4) luckily

[Question ID = 99][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q99]

- 1. 1 [Option ID = 393]
- 2. 2 [Option ID = 394]
- 3. 3 [Option ID = 395]
- 4. 4 [Option ID = 396]

Topic:- ENG\_Q100-105\_L1\_P1\_CTET

- 1) **Directions :** Read the extract given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Because I had a teacher I loved to learn,  
I discovered I could do much more than I thought I could.  
I realised it was alright when some things were harder than others.  
Because I had a teacher, I found that challenges could be fun.  
I realised that some of the hardest things I did made me feel the proudest.  
Because I had a teacher, I knew how good it felt.  
When someone was happy to see me.  
I knew I could always ask for help.  
Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.  
I saw that some of the most important things  
were said without words.  
Because I had a teacher, I had whole new worlds to explore.  
I discovered that what I imagined, could become real.  
I felt I could do anything.  
Because I had a teacher, I learnt to believe in me.

The poem seems to have been written from the viewpoint of

- (1) a fellow teacher
- (2) a school principal
- (3) a student who revered his/her teacher
- (4) a parent of a student

[Question ID = 100][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q100]

- 1. 1 [Option ID = 397]
- 2. 2 [Option ID = 398]
- 3. 3 [Option ID = 399]
- 4. 4 [Option ID = 400]

- 2) **Directions :** Read the extract given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Because I had a teacher I loved to learn,  
I discovered I could do much more than I thought I could.  
I realised it was alright when some things were harder than others.  
Because I had a teacher, I found that challenges could be fun.  
I realised that some of the hardest things I did made me feel the proudest.  
Because I had a teacher, I knew how good it felt.  
When someone was happy to see me.  
I knew I could always ask for help.  
Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.  
I saw that some of the most important things  
were said without words.  
Because I had a teacher, I had whole new worlds to explore.  
I discovered that what I imagined, could become real.  
I felt I could do anything.  
Because I had a teacher, I learnt to believe in me.  
The speaker remembers his teacher as the teacher

- (1) was of immense help to the students.
- (2) was very hard-working.
- (3) taught moral values.
- (4) was very affectionate.

[Question ID = 101][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q101]

- 1. 1 [Option ID = 401]
- 2. 2 [Option ID = 402]
- 3. 3 [Option ID = 403]
- 4. 4 [Option ID = 404]

- 3) **Directions :** Read the extract given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Because I had a teacher I loved to learn,  
I discovered I could do much more than I thought I could.  
I realised it was alright when some things were harder than others.  
Because I had a teacher, I found that challenges could be fun.  
I realised that some of the hardest things I did made me feel the proudest.  
Because I had a teacher, I knew how good it felt.  
When someone was happy to see me.  
I knew I could always ask for help.  
Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.  
I saw that some of the most important things  
were said without words.  
Because I had a teacher, I had whole new worlds to explore.  
I discovered that what I imagined, could become real.  
I felt I could do anything.  
Because I had a teacher, I learnt to believe in me.  
The teacher taught some of the most difficult things

- (1) without spelling them out
- (2) through love and understanding
- (3) by revising them
- (4) in a playful manner

[Question ID = 102][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q102]

- 1. 1 [Option ID = 405]
- 2. 2 [Option ID = 406]
- 3. 3 [Option ID = 407]
- 4. 4 [Option ID = 408]

- 4) **Directions :** Read the extract given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Because I had a teacher I loved to learn,  
I discovered I could do much more than I thought I could.  
I realised it was alright when some things were harder than others.  
Because I had a teacher, I found that challenges could be fun.  
I realised that some of the hardest things I did made me feel the proudest.  
Because I had a teacher, I knew how good it felt.  
When someone was happy to see me.  
I knew I could always ask for help.  
Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.  
I saw that some of the most important things  
were said without words.  
Because I had a teacher, I had whole new worlds to explore.  
I discovered that what I imagined, could become real.  
I felt I could do anything.  
Because I had a teacher, I learnt to believe in me.  
The teacher was \_\_\_\_\_ to her students.

- (1) kind
- (2) friendly
- (3) harsh
- (4) indifferent

[Question ID = 103][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q103]

- 1. 1 [Option ID = 409]
- 2. 2 [Option ID = 410]
- 3. 3 [Option ID = 411]
- 4. 4 [Option ID = 412]

- 5) **Directions :** Read the extract given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Because I had a teacher I loved to learn,  
I discovered I could do much more than I thought I could.  
I realised it was alright when some things were harder than others.  
Because I had a teacher, I found that challenges could be fun.  
I realised that some of the hardest things I did made me feel the proudest.  
Because I had a teacher, I knew how good it felt.  
When someone was happy to see me.  
I knew I could always ask for help.  
Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.  
I saw that some of the most important things  
were said without words.  
Because I had a teacher, I had whole new worlds to explore.  
I discovered that what I imagined, could become real.  
I felt I could do anything.  
Because I had a teacher, I learnt to believe in me.  
The teacher instilled \_\_\_\_\_ in her students.

- (1) self-confidence
- (2) discipline
- (3) respect for elders
- (4) love for their motherland

[Question ID = 104][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q104]

- 1. 1 [Option ID = 413]
- 2. 2 [Option ID = 414]
- 3. 3 [Option ID = 415]
- 4. 4 [Option ID = 416]

- 6) **Directions :** Read the extract given below and answer the questions that follow by selecting the correct/most appropriate options.

Because I had a teacher I loved to learn,

I discovered I could do much more than I thought I could.

I realised it was alright when some things were harder than others.

Because I had a teacher, I found that challenges could be fun.

I realised that some of the hardest things I did made me feel the proudest.

Because I had a teacher, I knew how good it felt.

When someone was happy to see me.

I knew I could always ask for help.

Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.

I saw that some of the most important things  
were said without words.

Because I had a teacher, I had whole new worlds to explore.

I discovered that what I imagined, could become real.

I felt I could do anything.

Because I had a teacher, I learnt to believe in me.

The figure of speech used in the sentence :

'Because I had a teacher, I felt I had a friend on my side.'

- (1) Simile
- (2) Metaphor
- (3) Personification
- (4) Parallelism

[Question ID = 105][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q105]

- 1. 1 [Option ID = 417]
- 2. 2 [Option ID = 418]
- 3. 3 [Option ID = 419]
- 4. 4 [Option ID = 420]

Topic:- ENG\_Q106-120\_L1\_P1\_CTET

- 1) Vygotsky believed that language is

- (1) a critical tool
- (2) a cultural tool
- (3) a meaningless tool
- (4) a fun tool

[Question ID = 106][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q106]

- 1. 1 [Option ID = 421]
- 2. 2 [Option ID = 422]
- 3. 3 [Option ID = 423]
- 4. 4 [Option ID = 424]

2) Language does not exist as isolated sentences or words. So a teacher should present it in a meaningful

- (1) discourse
- (2) schema
- (3) manuscript
- (4) device

[Question ID = 107][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q107]

- 1. 1 [Option ID = 425]
- 2. 2 [Option ID = 426]
- 3. 3 [Option ID = 427]
- 4. 4 [Option ID = 428]

3) A child of two and half years observes his mother reading a book; he also turns the pages and holds the book upside down and tries to read the printed language. The child is an emergent \_\_\_\_\_.

- (1) reader
- (2) writer
- (3) speaker
- (4) observer

[Question ID = 108][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q108]

- 1. 1 [Option ID = 429]
- 2. 2 [Option ID = 430]
- 3. 3 [Option ID = 431]
- 4. 4 [Option ID = 432]

4) Phonological awareness is the knowledge of

- (1) Language
- (2) Music
- (3) Words
- (4) Sounds

[Question ID = 109][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q109]

- 1. 1 [Option ID = 433]
- 2. 2 [Option ID = 434]
- 3. 3 [Option ID = 435]
- 4. 4 [Option ID = 436]

5) A child understands that the print on a page represents words that have meaning and are related to spoken language. He has developed

- (1) Print awareness
- (2) Page awareness
- (3) Meaning awareness
- (4) Phonemic awareness

[Question ID = 110][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q110]

- 1. 1 [Option ID = 437]
- 2. 2 [Option ID = 438]
- 3. 3 [Option ID = 439]
- 4. 4 [Option ID = 440]

6) When readers are expected to move beyond the direct or inferred meaning of texts, it is based on

- (1) retrieval and understanding of the text
- (2) evaluation and reflection
- (3) paraphrasing and summarising
- (4) scanning and skimming

[Question ID = 111][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q111]

- 1. 1 [Option ID = 441]
- 2. 2 [Option ID = 442]
- 3. 3 [Option ID = 443]
- 4. 4 [Option ID = 444]

7) A critical period in language learning is the age

- (1) when a child starts academic language.
- (2) a child is most receptive to learn language.
- (3) when a child stops learning language.
- (4) when a child starts to learn language.

[Question ID = 112][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q112]

- 1. 1 [Option ID = 445]
- 2. 2 [Option ID = 446]
- 3. 3 [Option ID = 447]
- 4. 4 [Option ID = 448]

8) A teacher believes that the use of invented spelling will slow down children's ability to learn how to spell.

- (1) You agree with the teacher.
- (2) You disagree with the teacher.
- (3) Invented spelling has nothing to do with language learning.
- (4) As per constructivist approach children can invent new spellings.

[Question ID = 113][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q113]

- 1. 1 [Option ID = 449]
- 2. 2 [Option ID = 450]
- 3. 3 [Option ID = 451]
- 4. 4 [Option ID = 452]

9) The medium of instruction for students at primary level should be

- (1) the mother tongue
- (2) Hindi
- (3) English
- (4) the State language

[Question ID = 114][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q114]

- 1. 1 [Option ID = 453]
- 2. 2 [Option ID = 454]
- 3. 3 [Option ID = 455]
- 4. 4 [Option ID = 456]

10) As per National Education Policy (NEP 2020) efforts must be made to ensure that the gaps that exist between the language spoken by the child and the medium of instruction in schools should be \_\_\_\_\_ .

- (1) ignored
- (2) maintained
- (3) maximized
- (4) bridged

[Question ID = 115][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q115]

- 1. 1 [Option ID = 457]
- 2. 2 [Option ID = 458]
- 3. 3 [Option ID = 459]
- 4. 4 [Option ID = 460]

11) A teacher is assessing the reading skill of his learners at class 5. Which one of the following is the most effective way to assess reading?

- (1) Dictation based on the text read.
- (2) Summarise the text in your own words.
- (3) Writing the word meanings after reading the text.
- (4) Writing an article on the theme of the text read.

[Question ID = 116][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q116]

- 1. 1 [Option ID = 461]
- 2. 2 [Option ID = 462]
- 3. 3 [Option ID = 463]
- 4. 4 [Option ID = 464]

12) Vikram was born in Madhya Pradesh and after 6 years his father got transferred to Kerala. There Vikram was admitted in an English medium school, but after a few months he learned Malayalam. In this case Vikram

- (1) acquired Malayalam from the environment.
- (2) learned Malayalam from the school.
- (3) acquired Malayalam from a tutor.
- (4) learned Malayalam from the language teacher.

[Question ID = 117][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q117]

- 1. 1 [Option ID = 465]
- 2. 2 [Option ID = 466]
- 3. 3 [Option ID = 467]
- 4. 4 [Option ID = 468]

13) The illustrations in the language textbook allow the learners to

- (1) understand the whole text without reading it.
- (2) read and learn with the help of peers.
- (3) visualize and predict the events in the text.
- (4) read and learn on their own without any help.

[Question ID = 118][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q118]

- 1. 1 [Option ID = 469]
- 2. 2 [Option ID = 470]
- 3. 3 [Option ID = 471]
- 4. 4 [Option ID = 472]

14) A teacher wants to teach 'Nouns' in class 4. Which of the following is an appropriate strategy to teach nouns?

- (1) Tell them the definition of noun and its types.
- (2) Ask them to underline the names of the person, place and thing in the text they are reading and then explain nouns.
- (3) Explain what noun is and then ask them to give its examples.
- (4) Ask them to complete a worksheet based on nouns.

[Question ID = 119][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q119]

1. 1 [Option ID = 473]
2. 2 [Option ID = 474]
3. 3 [Option ID = 475]
4. 4 [Option ID = 476]

15) A teacher is following the process approach to writing a paragraph. What should be the correct way to develop writing skills in learners?

- (1) Ask students to read about paragraph writing.
- (2) Ask them to note down the points that come to their mind related to the topic.
- (3) Ask them to focus on the grammatical errors rather than the ideas based on the theme.
- (4) Ask them to grab some ideas using search engines.

[Question ID = 120][Question Description = CTET\_P1\_PART\_4\_L1\_SET\_109\_ENGLISH\_Q120]

1. 1 [Option ID = 477]
2. 2 [Option ID = 478]
3. 3 [Option ID = 479]
4. 4 [Option ID = 480]

Topic:- Sanskrit\_Q121-128\_L2\_P1\_CTET

1) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

अस्य गद्यांशस्य मुख्योद्देश्यं किमस्ति ?

(1) गोसेवा

(2) पशुसेवा

(3) मानवप्रेम

(4) प्राणिभिः सह सद्व्यवहारः

[Question ID = 271][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q121]

1. 1 [Option ID = 1081]
2. 2 [Option ID = 1082]
3. 3 [Option ID = 1083]
4. 4 [Option ID = 1084]

2) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुष्टम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

गोनाम् कृषिकार्यैः कः सम्बन्धः ?

(1) गावः दुग्धेन, घृतेन च मानवान् पोषयन्ति

(2) गोदुग्धेन सर्वरोगाः नश्यन्ति

(3) गो-दुग्धैः, घृतादिभिश्च युवानः पुष्टाः भवन्ति तदा ते कृषिकार्यं कुर्वन्ति

(4) गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति

[Question ID = 272][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q122]

1. 1 [Option ID = 1085]
2. 2 [Option ID = 1086]
3. 3 [Option ID = 1087]
4. 4 [Option ID = 1088]

3) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

गावः कस्य प्रधानम् अङ्गम्

(1) मानवरक्षणस्य

(2) कृषेः कार्यस्य

(3) धर्मस्य

(4) भारतीय-अर्थव्यवस्थायाः

[Question ID = 273][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q123]

1. 1 [Option ID = 1089]
2. 2 [Option ID = 1090]
3. 3 [Option ID = 1091]
4. 4 [Option ID = 1092]

4) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं घृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

गव्य-घृतस्य किं वैशिष्ट्यम्

- (1) गव्यं घृतं बलं ददाति
- (2) गव्यघृतं बहुकालं यावत् विकृतं न भवति
- (3) भारतीयसंस्कृतौ गावः पूज्याः सन्ति
- (4) गौः निर्विशेषं सुखं दधाति

[Question ID = 274][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q124]

1. 1 [Option ID = 1093]
2. 2 [Option ID = 1094]
3. 3 [Option ID = 1095]
4. 4 [Option ID = 1096]

5) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

दिलीपः पुत्ररत्नं कथम् अलभत ?

(1) गोघृतभक्षणेन

(2) गोगन्धेन

(3) गोदुग्धपानेन

(4) गोसेवया

[Question ID = 275][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q125]

1. 1 [Option ID = 1097]
2. 2 [Option ID = 1098]
3. 3 [Option ID = 1099]
4. 4 [Option ID = 1100]

6) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

‘समृद्धम्’ इत्यस्मिन् पदे कः कृत्प्रत्ययः ?

(1) ध

(2) ढ

(3) क्त

(4) धमन्

[Question ID = 276][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q126]

1. 1 [Option ID = 1101]
2. 2 [Option ID = 1102]
3. 3 [Option ID = 1103]
4. 4 [Option ID = 1104]

7) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

‘स्यात्’ इत्यस्मिन् पदे कः धातुः कश्च लकारः ?

(1) स्य + लोटलकारः

(2) अस् + लोटलकारः

(3) अस् + विधिलिङ्लकारः

(4) अस् + लङ्लकारः

[Question ID = 277][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q127]

1. 1 [Option ID = 1105]
2. 2 [Option ID = 1106]
3. 3 [Option ID = 1107]
4. 4 [Option ID = 1108]

8) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

मानवजीवनस्य नास्ति कोऽप्यंशो यत्र गोभिर्नोपक्रियते । यथा माता पुत्रं रक्षति पालयति, तथैव गौरपि रक्षति पालयति दुग्धादिना । अतिसरला मुग्धा चास्या आकृतिः । तृणानि चरित्वा अमृतमयं दुग्धं ददाति मानवेभ्यः । अल्पा वत्सा बलीवर्दा भूत्वा हलशकटादिषु युज्यन्ते । गावो हि श्वेताः, कृष्णा, कपिलाः, पीताः, कर्बुराश्चेति नैकविधाः । कृषिप्रधानस्य भारतस्य मान एव सर्वस्वम् । गोजाता वृषा हलैर्भूमिं कर्षन्ति, उर्वराश्च कुर्वन्ति । तैरेव क्षेत्राणि सिच्यन्ते कूपेभ्यो जलमुद्धृत्य । परिपक्वं च सस्यं तैरेव संशोध्यते गृहमानीयते च ।

ऐहलौकिक-पारलौकिकश्रेयःसाधनस्य धर्मस्य गावः प्रधानमङ्गम् । गोदुग्ध-दधि-घृतैः पुष्टानि भवन्ति शरीराणि । आयुर्वेदशास्त्रेषु दुग्धेषु गोदुग्धमेव उत्तमदुग्धम्, सर्वरोगेषु गोदुग्धस्यैवोपयोगः क्रियते । गव्यं धृतं बलं ददाति ।

यत्र भारते पुरा दुग्धदधि-घृतानां नद्यः प्रवहन्ति स्म तत्र हा ! दुग्धदधिघृतादयो हि दुर्लभा सञ्जाताः । कथमद्य वयं बलिनो भवेम, शुष्कभोजनाशिनामस्माकं कथं दीर्घम् आयुः स्यात् । अद्यत्वे, स्वतन्त्रे देशे आशास्महे यद् गोवंशस्य रक्षा क्रियेत राष्ट्रं च समृद्धं स्यात् । पुनः शोभनानि दिनानि पश्येम ।

गवां सेवया लौकिकं श्रेयः लभ्यते इतीतिहास एवात्र प्रमाणम् । को न जानाति यद्रघुवंशावतंसो राजा दिलीपो गोसेवया पुत्ररत्नं लेभे । गौतमशिष्यस्य सत्यकामस्यापि गोसेवयैव तत्त्वज्ञानं बभूव ।

भारतसंस्कृतिर्गा मातरं मन्यते । वस्तुतः सा मातैव । सा सर्वाण्यपि साम्येन पालयति । न केवलं गोरक्षकेभ्य एव ददाति सुखानि, अपि तु गोघातकेभ्योऽपि तथैव सुखानि वितरति । कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ।

आयुर्वेदशास्त्रे सर्वदुग्धेषु गोदुग्धं कीदृशं उक्तम् ?

(1) पुण्यदायकम्

(2) धर्मप्रदायकम्

(3) पवित्रम्

(4) उत्तमम्

[Question ID = 278][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q128]

1. 1 [Option ID = 1109]
2. 2 [Option ID = 1110]
3. 3 [Option ID = 1111]
4. 4 [Option ID = 1112]

1) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्वावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिर्गृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोध्यन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्क्रियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

दीपमाला-उत्सवः कदा मन्यते ?

- (1) कार्तिककृष्णपक्षे पौर्णमास्याम्
- (2) कार्तिकशुक्लपक्षे पौर्णमास्याम्
- (3) कार्तिककृष्णपक्षे अमावस्यायाम्
- (4) कार्तिककृष्णपक्षे अष्टम्याम्

[Question ID = 279][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q129]

1. 1 [Option ID = 1113]
2. 2 [Option ID = 1114]
3. 3 [Option ID = 1115]

- 2) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्वावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिगृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोधयन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्क्रियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

दीपमालोत्सवेन का घटना योज्यते ?

- (1) श्रीरामचन्द्रः रावणं हत्वा अयोध्याम् आगतः ।
- (2) अद्य भारतेन श्रीरामचन्द्रस्य स्वागतं कृतम् ।
- (3) अद्य जैनतीर्थङ्करस्य निर्वाणोऽभवत् ।
- (4) अद्य स्वामिदयानन्दस्य महाप्रयाणं सञ्जातम् ।

2. 2 [Option ID = 1118]  
3. 3 [Option ID = 1119]  
4. 4 [Option ID = 1120]

3) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्भावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिर्गृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोध्यन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्कियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

लक्ष्म्याः पूजा कया घटनया सम्बद्धा अस्ति ?

- (1) अद्य लक्ष्मीः वामनेन भगवता बलेः बन्धनात् मोचिता ।
- (2) कार्तिकमासस्य अमावस्यायां विशेषधनयोगो भवति ।
- (3) रात्रौ पूजया लक्ष्मीः विशेषरूपेण प्रसन्ना भवति ।
- (4) अद्य वणिजः स्वलेखापञ्जिकां परिवर्तन्ते ।

[Question ID = 281][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q131]

1. 1 [Option ID = 1121]
2. 2 [Option ID = 1122]
3. 3 [Option ID = 1123]
4. 4 [Option ID = 1124]

4) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्वावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिर्गृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोध्यन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्क्रियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

दीपावल्याः उत्सवेन कृषिकार्येण कः सम्बन्धः ?

- (1) अस्मिन् दिने नवीनानि सस्यानि उप्यन्ते ।
- (2) अस्मिन् दिने कृषिक्षेत्रेभ्यो गृहीतानि अन्नानि पूज्यन्ते ।
- (3) अस्मिन् दिने कृषकाः बलीवर्दान् अलङ्कुर्वन्ति ।
- (4) अस्मिन् दिने चन्द्रप्रकाशे औषधयः उज्ज्वलतराः भवन्ति ।

- 5) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्वावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिगृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोधयन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्क्रियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

'मोदोत्सवः' इत्यत्र सन्धिविच्छेदः करणीयः सन्धेर्नामापि कथयितव्यम् ।

(1) मोद् + ओत्सवः (विसर्गसन्धिः)

(2) मोदः + उत्सवः (विसर्गसन्धिः)

(3) मोद + उत्सवः (गुणसन्धिः)

(4) मोद + ओत्सवः (गुणसन्धिः)

2. 2 [Option ID = 1130]  
3. 3 [Option ID = 1131]  
4. 4 [Option ID = 1132]

6) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्भावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिर्गृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोध्यन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्कियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

'दृश्यन्ते' इत्यत्र किम् वाच्यम् ?

- (1) कर्तृवाच्यम्
- (2) कर्मवाच्यम्
- (3) कर्मकर्तृवाच्यम्
- (4) भाववाच्यम्

[Question ID = 284][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q134]

1. 1 [Option ID = 1133]
2. 2 [Option ID = 1134]
3. 3 [Option ID = 1135]
4. 4 [Option ID = 1136]

7) **निर्देशः** : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां विकल्पात्मकोत्तरेभ्यः समीचीनमुत्तरं चिनुत ।

दीपमालोत्सवोऽवश्यमेव पूर्वघटितघटनया सम्बद्धो वर्तते । श्रूयते यदस्मिन् दिने पुरा श्रीरामचन्द्रो जगद्वावणं रावणं हत्वा अयोध्यामाययौ । तदा रामदर्शनोत्सुकैरयोध्यावासिभिः प्रहृष्टैः गृहा रथ्या राजमार्गाश्च परिमार्जिताः । स्थाने स्थाने दीपाः प्रज्वालिताः, विप्रेभ्योऽर्थिभ्यो बालेभ्यश्च मिष्टान्नं वितीर्णम् ।

अयमुत्सवः प्रतिवर्षं कार्तिककृष्णामावास्यायां महता समारोहेण सम्पाद्यते । सर्वतः प्रहृष्टैः जनैर्बहवो दीपाः प्रज्वाल्यन्ते, अत एवास्योत्सवस्य दीपमालेति नाम प्रसिद्धम् ।

एवमप्यनुश्रूयते यदस्मिन्नेव दिने बलिना बन्दीकृता लक्ष्मीः भगवता वामनरूपमास्थाय मोचिता । अत एवास्मिन्दिने लक्ष्मीपूजनं क्रियते यत्ततो मुक्ता लक्ष्मीरस्माकं गृहमागच्छेत् । अस्मिन्नेव दिने जैनतीर्थङ्करस्य भगवतो महावीरस्य निर्वाणं बभूव । अयमेव च आर्यसमाजप्रवर्तकस्य स्वामिनो दयानन्दस्य महाप्रयाणदिवसः ।

किञ्च भारतं हि कृषिप्रधानो देशः । क्षेत्रेभ्यो यदाऽन्नराशिर्गृहे समायाति, तं दृष्ट्वा हृष्टाः कृषिगोरक्षा-वाणिज्यकर्माणो वैश्या मोदन्ते । अयं तेषां मोदोत्सवः । तथा च शरत्पूर्णिमा प्रकाशेन विशिष्यते सर्वासु रात्रिषु, तथैव कार्तिकामावास्या तिमिरेण विशिष्यते सर्वासु रजनीषु ।

चिराय जना उत्सवेऽस्मिन् व्याप्रियन्ते । धनत्रयोदशी, नरकचतुर्दशी एतस्योत्सवस्य द्वे अङ्गे । प्रथमदिने त्रयोदश्यां जनाः पात्राणि क्रीणन्ति । द्वितीयदिने नरकचतुर्दशी जायते । अस्यां तिथौ भगवता श्रीकृष्णेन नरकासुरो हतः । लोका अपि मलरूपिणं नरकं गृहान्निःसारयन्ति । रात्रौ यमप्रीत्यर्थं च दीपदानं क्रियते ।

अस्योत्सवस्य प्रधानो दिवसोऽमावास्या वर्तते । अस्मिन् दिने सर्वे जनाः प्रसन्नमुखमुद्रा दृश्यन्ते । सर्वे गृह-द्वार-रथ्या-शालामार्गान् संशोध्यन्ति, नरा नार्यश्च शरीरं विभूषयन्ति, बालानां मनांसि मिष्टान्नानि दृष्ट्वा प्रमोदन्ते । पण्यवीथयः पक्वान्नद्रव्यैः अलङ्क्रियन्ते । रात्रौ तु स्वर्गायते मर्त्यलोकः ।

अस्य महोत्सवस्य 'द्युतक्रीडा' महान् कलंकः । महतीयं कुप्रथा चिरादागता । अतिनिन्द्यं कर्मैतत्, महदपकारिणीयं प्रथा देशस्य, जनस्य सर्वस्वसंहारकरी, सर्वथा हेया । एतत्स्थाने रामायण-महाभारतकथाकीर्तनं युज्यते, येन देशस्य लाभो भवेत् ।

'त्याज्या' इत्यस्मिन्नर्थे गद्यांशे कः शब्दः प्रयुक्तः ?

(1) अग्राह्या

(2) अस्वीकार्या

(3) हेया

(4) वियोज्या

1) भाषाविकासस्य सम्बन्धे किं कथनं निम्नलिखितेषु सत्यम् अस्ति ?

- (1) भाषाविकासः व्यवहारोऽस्ति यः आवृत्त्या सघन-अभ्यासेन च शिक्ष्यते ।
- (2) अयं मातृपितृन् वरिष्ठान् च अनुकृत्य शिक्ष्यते ।
- (3) भाषाशिक्षणं पर्यावरणे आश्रितम् अस्ति ।
- (4) भाषाशिक्षणं दूरदर्शनकार्यक्रमदर्शनेन, आकाशवाणी कार्यक्रमानां श्रव्यलेखनश्रवणेन च भवति ।

[Question ID = 286][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q136]

- 1. 1 [Option ID = 1141]
- 2. 2 [Option ID = 1142]
- 3. 3 [Option ID = 1143]
- 4. 4 [Option ID = 1144]

2) प्राथमिककक्षासु भाषाशिक्षणस्य सिद्धान्तानां विषये निम्नलिखिततर्कान् अवलोक्य सर्वोपयुक्तविकल्पं चिनुत ।

कथनम् (A) :

भाषाशिक्षकेन प्रयोगानां तादृशी योजना निर्मातव्या या छात्रान् दर्शनेन, श्रवणेन, गतिक्रमेण च संलग्नान् कुर्यात् ।

कारणम् (R) :

एते अस्मिन् स्तरे शिक्षणविधयः सन्ति तथा आवश्यकप्रतिभाविकासे तथा अनिवार्यक्षमताविकासे प्रभावशालिनः भवन्ति ।

- (1) (A) असत्यम् अस्ति, परन्तु (R) सत्यम् अस्ति ।
- (2) (A) सत्यम् अस्ति, परन्तु (R) असत्यम् अस्ति ।
- (3) (A) तथा (R) उभे सत्ये स्तः, परन्तु (R), (A) इत्यस्य उचिता व्याख्या नास्ति ।
- (4) (A) तथा (R) उभे सत्ये स्तः तथा (R), (A) इत्यस्य उचित व्याख्या अस्ति ।

[Question ID = 287][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q137]

- 1. 1 [Option ID = 1145]
- 2. 2 [Option ID = 1146]
- 3. 3 [Option ID = 1147]
- 4. 4 [Option ID = 1148]

3) A भागान्तर्गतानां विषयानां B भागान्तर्गते सम्बन्धितभाषाप्रयोगैः सह समुचितं मेलनं कुरुत ।

| भाग A                 | भाग B                         |
|-----------------------|-------------------------------|
| (i) गीतश्रवणम्        | (a) स्पष्टध्वनीनाम् उच्चारणम् |
| (ii) भाषणानि          | (b) अर्थ-ज्ञानं/अर्थावबोधः    |
| (iii) अक्षराणां पठनम् | (c) वार-ग्रहणम्               |
| (iv) वार्तालापः       | (d) विखण्डनम्/ध्वनिविभाजनम्   |

(1) (i)–(a), (ii)–(b), (iii)–(c), (iv)–(d)

(2) (i)–(b), (ii)–(d), (iii)–(a), (iv)–(c)

(3) (i)–(c), (ii)–(b), (iii)–(d), (iv)–(a)

(4) (i)–(d), (ii)–(c), (iii)–(b), (iv)–(a)

[Question ID = 288][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q138]

- 1 [Option ID = 1149]
- 2 [Option ID = 1150]
- 3 [Option ID = 1151]
- 4 [Option ID = 1152]

4) उत्तमशब्दभण्डारः दक्षतावर्धने सहायकोऽस्ति प्रथमकक्षातः तृतीयकक्षापर्यन्तं प्रभावशालिशब्दकोशनिर्माण पद्धतिः कास्ति ?

(1) व्याकरणविषयानुसारी शब्दकोषः

(2) सरलवर्तनीवन्तः सरल-अर्थवन्तः शब्दाः

(3) आंग्लभाषायां बहुलतया प्रयुक्ताः शब्दाः

(4) सरलव्यञ्जनसमूहयुक्ताः शब्दाः

[Question ID = 289][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q139]

- 1 [Option ID = 1153]
- 2 [Option ID = 1154]
- 3 [Option ID = 1155]
- 4 [Option ID = 1156]

- 5) अधःप्रश्ने A भागे श्रवणकौशलस्य प्रयोगाः दत्ताः सन्ति । B भागे भाषात्मिका दक्षता दत्तास्ति । समुचितमेलनयुक्तं विकल्पं चिनुत ।

भाग A

भाग B

- |                        |                                       |
|------------------------|---------------------------------------|
| (i) उच्चैः पठनम्       | (a) शब्द-अभिज्ञानम् तथा वर्तनीस्मरणम् |
| (ii) श्रुतलेखः         | (b) आत्मोच्चारणस्य श्रवणम्            |
| (iii) कविताप्रतियोगिता | (c) अर्थावबोधश्रवणम्                  |
| (iv) कथाश्रावणम्       | (d) ध्वनिक्रमज्ञानस्य अभ्यासः         |

(1) (i)–(a), (ii)–(b), (iii)–(c), (iv)–(d)

(2) (i)–(d), (ii)–(c), (iii)–(b), (iv)–(a)

(3) (i)–(b), (ii)–(a), (iii)–(d), (iv)–(c)

(4) (i)–(c), (ii)–(d), (iii)–(a), (iv)–(b)

[Question ID = 290][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q140]

1. 1 [Option ID = 1157]
2. 2 [Option ID = 1158]
3. 3 [Option ID = 1159]
4. 4 [Option ID = 1160]

- 6) भाषावैज्ञानिक मतानुसारं भाषा-अधिग्रहण सन्दर्भे समुचितविकल्पं चिनुत ।

कथनम् (A) :

बालकः यस्मिन् समुदाये वसति तस्यैव भाषां गृह्णाति । यदि समुदायः आंग्लभाषाभाषी अस्ति, तदा बालकोऽपि तामेव भाषां गृह्णाति ।

कारणम् (R) :

यां भाषां बालकः तस्याः लयसहितं वक्ष्यति, तस्य पालन-पोषण-परिवेशे निहिता अस्ति ।

(1) उभे (A) तथा (R) सत्ये स्तः, (R) सम्यकरूपेण (A) इत्यस्य व्याख्यां करौति ।

(2) (A) सत्यम् अस्ति, परन्तु (R) असत्यं अस्ति ।

(3) उभे (A) तथा (R) सत्ये स्तः, परन्तु (R), (A) इत्यस्य समुचिता व्याख्या नास्ति ।

(4) (A) असत्यम् अस्ति, परन्तु (R) सत्यम् अस्ति ।

[Question ID = 291][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q141]

1. 1 [Option ID = 1161]
2. 2 [Option ID = 1162]
3. 3 [Option ID = 1163]
4. 4 [Option ID = 1164]

7) प्राथमिककक्षासु वयं सम्पूर्णकक्षास्थानं भाषा-समृद्ध परिवेशयुक्तं कुर्मः । अस्य उद्देश्यं छात्राय अनुभवप्रदानमस्ति

- (1) आंग्लभाषायाः कक्षास्थानस्य सौन्दर्यम्
- (2) अभीष्टभाषायां पूर्णतः मज्जनम्
- (3) भाषायाः यान् प्रयोगान् भवान् जानाति तेषां प्रदर्शनम्
- (4) आंग्लभाषायाः वैविध्यं भव्यता च

[Question ID = 292][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q142]

1. 1 [Option ID = 1165]
2. 2 [Option ID = 1166]
3. 3 [Option ID = 1167]
4. 4 [Option ID = 1168]

8) प्राथमिकविद्यालये भाषाशिक्षणस्य सिद्धान्तानां विषये ये तर्काः सन्ति तान् निरीक्ष्य समीचीनं विकल्पं चिनुत ।

कथनम् (A) :

भाषा-अध्यापकः छात्राणां कृते पठितुं, श्रोतुं, लेखितुं, भाषितुं च, विशेषतः आंग्लभाषां अभीष्टभाषारूपेण मत्वा, पर्याप्तं अवसरं ददातु येन भाषाशिक्षणस्य परिणामाणां यथेष्टोपलब्धिर्भवेत् ।

कारणम् (R) :

भाषाशिक्षणं ज्ञानस्य अन्तरणं नास्ति, अपितु छात्रेभ्यः अनुभवजन्यशिक्षणस्य सुविधाप्रदानम् अस्ति ।

- (1) (A) असत्यम् अस्ति, परन्तु (R) सत्यम् अस्ति ।
- (2) (A) सत्यम् अस्ति, परन्तु (R) असत्यम् अस्ति ।
- (3) उभे (A) तथा (R) सत्ये स्तः, परन्तु (R), (A) इत्यस्य समीचीना व्याख्या नास्ति ।
- (4) (A) तथा (R) उभे सत्ये स्तः तथा (R), (A) इत्यस्य समीचीना व्याख्या अस्ति ।

[Question ID = 293][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q143]

1. 1 [Option ID = 1169]
2. 2 [Option ID = 1170]
3. 3 [Option ID = 1171]
4. 4 [Option ID = 1172]

9) संस्कृतभाषाशिक्षणस्य सन्दर्भे भाषाशिक्षणं तीव्रगत्या कथं भवेत् ?

- (1) भाषां व्यापकरूपेण शृणोतु, वदतु च ।
- (2) व्यापकरूपेण पठतु, यदा कदा लिखतु च ।
- (3) सम्बद्धभाषायां यथासम्भवं अधिकाधिकं लिखतु ।
- (4) निर्धारितपाठ्यक्रमानुसारं पठतु, लिखतु च ।

[Question ID = 294][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q144]

1. 1 [Option ID = 1173]
2. 2 [Option ID = 1174]
3. 3 [Option ID = 1175]
4. 4 [Option ID = 1176]

- 10) अधिकांशतः छात्राः प्रथमवारं आंग्लभाषायाः अनुभवम् विद्यालये कुर्वन्ति । प्रारम्भे निम्नलिखितेषु कतमाः भाषायाः अवसराः सन्ति ।

| A                                                                                             | B                                | C                             | D                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------------------|
| आवृत्तिपरका<br>अभिव्यक्तिः यथा<br>शुभकामनाप्रेषणम्,<br>अध्यापकानां निर्देशः,<br>अनुमतिग्रहणम् | अक्षराणां अभिज्ञानाय<br>शिक्षणम् | कथानां, कवितानां च<br>श्रवणम् | अध्यापकेन, कक्षायाः<br>सहपाठीभिश्च<br>वार्तालापः |

- (1) A + C + D  
(2) B + C + D  
(3) C + D + B  
(4) D + B + A

[Question ID = 295][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q145]

1. 1 [Option ID = 1177]  
2. 2 [Option ID = 1178]  
3. 3 [Option ID = 1179]  
4. 4 [Option ID = 1180]

- 11) दृश्यमानशब्दाः प्राथमिककक्षायां भाषाशिक्षणे सहयोगं कुर्वन्ति ? ते छात्रान् एवं प्रकारेण सहयोगं कुर्वन्ति ।

- (1) शुद्धवर्तनी  
(2) शब्दानां कण्ठस्थीकरणम्  
(3) शब्दाभिज्ञानम्  
(4) अर्थ-निष्कर्षणम्

[Question ID = 296][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q146]

1. 1 [Option ID = 1181]  
2. 2 [Option ID = 1182]  
3. 3 [Option ID = 1183]  
4. 4 [Option ID = 1184]

12) A भागस्य विषयाणां B भागस्य कथनैः यथोचितं मेलनं कुरुत ।

भाग A

भाग B

- |                         |                                         |
|-------------------------|-----------------------------------------|
| (i) आंग्लभाषायां गायनम् | (a) भाषणे पदविन्यासः                    |
| (ii) वाग्मिता           | (b) लेखने पदविन्यासः                    |
| (iii) काव्यलेखनम्       | (c) बलाघातः, लयात्मकता, स्वर-परिवर्तनम् |
| (iv) वार्तालापः         | (d) वारग्रहणम्                          |

(1) (i)–(a), (ii)–(b), (iii)–(c), (iv)–(d)

(2) (i)–(d), (ii)–(c), (iii)–(b), (iv)–(a)

(3) (i)–(c), (ii)–(a), (iii)–(b), (iv)–(d)

(4) (i)–(b), (ii)–(d), (iii)–(a), (iv)–(c)

[Question ID = 297][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q147]

1. 1 [Option ID = 1185]
2. 2 [Option ID = 1186]
3. 3 [Option ID = 1187]
4. 4 [Option ID = 1188]

13) A भागे भाषणकौशलस्य मूल्याङ्कनप्रयोगाः दत्ता सन्ति । B भागे भाषासम्बन्धिता क्षमताः दत्ताः । समुचितं मेलनं कुरुत ।

भाग A

भाग B

- |                          |                                             |
|--------------------------|---------------------------------------------|
| (i) कथाश्रावणम्          | (a) शब्दकोष एवं वर्तनी                      |
| (ii) अन्तःशब्द प्रहेलिका | (b) बलाघातः, लयः एवं स्वरपरिवर्तनम्         |
| (iii) पठनम्              | (c) श्रवणं, शब्द-अभिज्ञानम्, वर्तनी-स्मरणम् |
| (iv) श्रुतलेखः           | (d) समूह-भावार्थस्य श्रवणम्                 |

(1) (i)–(c), (ii)–(b), (iii)–(a), (iv)–(d)

(2) (i)–(a), (ii)–(d), (iii)–(b), (iv)–(c)

(3) (i)–(d), (ii)–(a), (iii)–(b), (iv)–(c)

(4) (i)–(b), (ii)–(c), (iii)–(a), (iv)–(d)

[Question ID = 298][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q148]

1. 1 [Option ID = 1189]
2. 2 [Option ID = 1190]
3. 3 [Option ID = 1191]
4. 4 [Option ID = 1192]

14) निम्नलिखितेषु कः विधिः छात्रेषु रचनात्मक-अभिव्यक्तिं वर्धयति ?

(1) छात्रेभ्यः कथनं यत् ते प्राचार्यं लेखनार्थं रचनात्मकप्रतियोगितां विद्यालये आयोजयितुं कथयेयुः

(2) कल्पितसाहित्यस्य पठनाय छात्राणाम् प्रेरणम्

(3) अपरिचितलेखकस्य हास्यकथायाः पठनम्

(4) भयजनकं चलचित्रं द्रष्टुं छात्राणां प्रेरणम्

[Question ID = 299][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q149]

1. 1 [Option ID = 1193]

2. 2 [Option ID = 1194]

3. 3 [Option ID = 1195]

4. 4 [Option ID = 1196]

15) भाषाकक्षायां व्याकरणं पाठयितुं भवान् कां पद्धतिं प्रयोक्ष्यति ?

(1) अभीष्टभाषायां पाठ्यस्य अनुवादः

(2) व्याकरणसंरचनायाः भूयः भूयः अभ्यासः

(3) छात्राणां व्याकरणत्रुटीः श्यामपट्टे लेखनम्

(4) पठित व्याकरणविषये सम्प्रेषणप्रयोगः

[Question ID = 300][Question Description = CTET\_P1\_PART\_5\_L2\_SET\_109\_SANSKRIT\_Q150]

1. 1 [Option ID = 1197]

2. 2 [Option ID = 1198]

3. 3 [Option ID = 1199]

4. 4 [Option ID = 1200]